

متن سخنرانی دکتر مهرعلی زاده استاد دانشگاه شهید چمران و عضو کمیسیون ملی آموزش یونسکو ایران در خصوص سند ۲۰۳۰ در انجمن آموزش عالی ایران

با سلام و احترام

به میمنت و مبارکی ماه پر خیر و برکت صیام و قبولی طاعات و عبادات همه حضار محترم، به استحضار می‌رساند؛ پیرو بحث‌هایی مطرح شده در فضای مجازی، طرح دیدگاههای برخی از مدیران ارشد کشوری، اساتید دانشگاه و صاحب‌نظران در رسانه‌ها در ارتباط با چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰، و این موضوع که در چارچوب عمل به ۲۰۳۰ به واژه‌هایی همچون شهروند جهانی و برابری جنسیتی اشاره شده است که این مباحث از سوی برخی صاحب‌نظران و کارشناسان به‌ویژه در شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد نقد است و حتی برخی معتقدند که تصویب و اجرای این سند دگرگونی‌های بسیاری را در آموزش کشور ایجاد خواهد کرد که از جمله آن می‌توان به حذف کلیشه‌های جنسی و ارائه آموزش‌های جنسی به کودکان و حذف برخی مفاهیم قرآنی و ارزشی از کتاب‌های درسی به‌بهانه ترویج صلح و نبود خشونت اشاره کرد.

یونسکو چهار شاخه اصلی فرهنگ، آموزش، علوم و ارتباطات دارد که سند ۲۰۳۰ یکی از پروژه‌های یونسکو برای اشتراک تجربه و میراث فرهنگی و میثاق مشترک بین ملل جهانی بوده است. لذا با هدف آگاهی و اشراف بیشتر افکار عمومی نسبت به این موضوع؛ لازم آمد تا با بررسی سوالات زیر نکاتی چند را به اطلاع برسانم:

۱. یونسکو چه سازمانی است و مأموریت و اقدامات یونسکو چیست؟
۲. یونسکو تاکنون چه برنامه‌ها و سندهایی را در جهان تنظیم کرده است؟
۳. بررسی دیدگاه‌های مربوط به ماهیت وجودی سازمان‌های جهانی وابسته به سازمان ملل (ILO, UNIDO, UNISEF,...) مانند یونسکو: دیدگاه‌های اجاب‌ی و دیدگاه سلبی - یونسکو چه سازمانی است
۴. فعالیت یونسکو در ایران چگونه بوده است؟
۵. سند ۲۰۳۰ چگونه تدوین شده و اهداف و برنامه‌های آن چیست؟
۶. ایرادات وارد بر سند بر چه محورهایی بوده است؟
۷. جمع‌بندی مطالب

در ادامه تلاش می‌کنیم ابعاد سوالات فوق را روشن نماییم

۱. یونسکو چه سازمانی است و مأموریت و اقدامات یونسکو چیست؟

یونسکو چه سازمانی است؟ مأموریت او چیست؟ و چه برنامه هایی تاکنون دنبال کرده است؟ سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)، با عنوان مخفف یونسکو (UNESCO)، عنوان سازمانی فراملیتی است که در راستای اهداف نظام فکری مبتنی بر گلوبالیزاسیون (Globalization)، در سال ۱۹۴۵ به عنوان یکی از اقمار سازمان ملل متحد (United Nations Organization) تاسیس گردید. یونسکو در اول نوامبر سال ۱۹۴۵ درست هنگام پایان جنگ جهانی دوم کنفرانس بزرگی در لندن تشکیل شد. در این کنفرانس نمایندگان چهل کشور شرکت کردند. فرانسه و انگلستان به عنوان دو کشوری که بیشترین صدمات را از جنگ تحمل کرده بودند، پیشنهاد کردند سازمانی با هدف نهادینه ساختن فرهنگ صلح به معنای واقعی کلمه تأسیس شود. از نظر آنان سازمان جدید باید در راه «همبستگی فکری و اخلاقی بشریت» خدمت کند و مانع از وقوع جنگ جهانی دیگر شود. در ۱۹ نوامبر ۱۹۴۵، ۳۷ تن از نمایندگان کشورها اساسنامه یونسکو را امضا کردند و بدین ترتیب سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) با هدف پیشبرد صلح و رفاه همگانی در جهان از طریق «همکاری» میان ملتها تأسیس شد. از آنجا که صلح باید بر اساس همبستگی معنوی و فکری پی ریزی شود و از آنجا که «جنگ‌ها نخست در اذهان بشر آغاز می شود، دفاع از صلح نیز باید در ذهن انسان‌ها شکل گیرد» (همانگونه که در آغاز دیباچه یونسکو آمده است)، رسالت یونسکو بیش از هر چیز اخلاقی است و با روح انسان سر و کار دارد.

بنابراین یونسکو مأموریت یافته است که در مقام سازمانی برای «همکاری فکری» در سطح بین المللی خدمت کند. یونسکو با ازدیاد و تقویت مناسبات آموزشی، علمی و فرهنگی دو هدف کاملاً پیوسته را تعقیب می کند:

الف- توسعه، که ورای تقاضای ساده پیشرفت مادی، باید به طیف گسترده ای از خواسته های انسان پاسخ گوید، بدون آنکه میراث نسلهای آینده را به خطر افکند

ب- برقراری فرهنگ صلح، بر اساس آموزش مسؤولیت شهروندی و مشارکت کامل در فرایندهای دموکراتیک.

برای اینکه صلح پایدار، صادقانه و مورد قبول همه برقرار شود، در دیباجه اساسنامه یونسکو آمده است کشورهای امضاء کننده این اساسنامه «مصمم اند که دستیابی کامل و برابر به آموزش، پی جویی آزاد حقیقت عینی، تبادل آزاد اندیشه ها و دانسته ها را برای همگان تضمین کنند و روابط بین مردم خود را توسعه بخشند و افزایش دهند تا با درک متقابل و بهتر به شناختی دقیق تر و حقیقی تر از آداب و رسوم یکدیگر برسند.» برای تحقق این هدف، دولت های مربوط تصمیم به تأسیس «سازمان های آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) گرفتند تا با همکاری ملل جهان در زمینه های آموزشی، علمی و فرهنگی به تدریج به اهداف صلح بین المللی و رفاه عام بشری برسند و این خود از اهداف اولیه سازمان ملل متحد است که در منشور آن نیز آمده است. کنفرانس سانفرانسیسکو که منجر به تشکیل سازمان ملل در سال ۱۹۴۵ شده از دولت انگلیس دعوت کرد کنفرانسی جهت تدوین اساسنامه بین المللی فرهنگ برگزار کند. این کنفرانس در نوامبر همان سال با شرکت ۴۳ کشور از جمله ایران، در لندن برگزار شد. هدف اولیه کنفرانس سانفرانسیسکو و دولت آمریکا تأسیس سازمانی صرفاً آموزشی برای بازسازی مراکز آموزشی بود ولی شرکت کنندگان در کنفرانس لندن فرهنگ را نیز به عنوان بخشی از برنامه سازمان منظور کردند. وقوع بمباران هیروشیما و توجه همگان به نقش یافته های علمی در زندگی بشر به آنجا انجامید که حرف «S» نیز به نشانه کلمه «Sciences» علوم در عنوان سازمان گنجانده شود و «Unesco» به «Uneco» تبدیل شود. ۱. طی این کنفرانس وظایف سازمان در چندین بند تعیین شد که خلاصه آن عبارت است از: ۲. تسهیل تبادل آزاد میان رهبران آموزشی، فرهنگی و علمی کشورها ۳. مبادله آزاد عقاید و اطلاعات میان مردم و متخصصین از طریق مدارس، دانشگاه ها و سایر مؤسسات آموزشی و پژوهشی ۴. تدوین و توزیع برنامه های آموزشی و فرهنگی متناسب با نیازهای کشورها به علاوه بر ضرورت حفظ جنبه غیر دولتی سازمان نیز تأکید شد. نزدیک به پنجاه سال از تأسیس سازمان ملل و سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی وابسته به آن «یونسکو» می گذرد. طی این سال ها تحولات بسیار مهمی در زندگی

اجتماعی بشر رخ داده است. از جمله مبارزات استقلال طلبانه در سراسر دنیا و ظهور کشورهای مستقل در صحنه بین‌المللی است و گواه آن حضور بیش از ۱۷۰ کشور عضو در یونسکو در سال‌های اخیر است در حالی که در بدو تأسیس سازمان، این تعداد کمتر از پنجاه کشور بود. حوزه‌های موضوعی (عرصه‌های فعالیت) یونسکو یونسکو اهتمام خویش را به فعالیت در زمینه‌های آموزش، علوم طبیعی، علوم اجتماعی و انسانی، فرهنگ، ارتباطات و اطلاعات مصروف کرده است. اهداف و برنامه‌ها (استراتژی) هدف کلی هدف برنامه‌های یونسکو که بر اساس سهیم کردن همه انسان‌ها در دانش‌پیریزی شده پیشبرد فرهنگ، صلح خواهی، توسعه انسانی و توسعه پایدار می‌باشد.

۲. یونسکو تاکنون چه برنامه‌ها و سندهایی را در جهان تنظیم کرده است؟

رسالت سازمان یونسکو:

۱- توسعه و ارتقاء اصول و هنجارهای جهانی مبتنی بر ارزشهای مشترک به منظور مواجهه با چالشهای بوجود آمده و مهم در عرصه آموزش، علم، فرهنگ و ارتباطات و حمایت و تقویت «رفاه عمومی»^۲ - ارتقاء و گسترش تکرگرای از طریق به رسمیت‌شناسی و صیانت از تنوع فرهنگی و ملاحظه حقوق انسانی^۳ - ارتقاء سطح مشارکت و اقتدار در جامعه علمی از طریق دسترسی برابر، ظرفیت‌سازی و مشارکت در دانش اهداف استراتژیک آموزش: - ارتقای آموزش به عنوان حق اساسی مطابق با اعلامیه جهانی حقوق بشر - بهبود کیفیت آموزش از طریق متنوع‌سازی محتویات و متدها و ارتقای ارزشهای مشترک در سطح جهانی - ارتقای سطح تجارب علمی، ابتکارات و اشاعه و مشارکت اطلاعات و اتخاذ بهترین تدابیر در راستای سیاست گفتگوی علمی علوم: - ارتقاء اصول و هنجارهای اخلاقی برای هدایت توسعه علمی و تکنولوژی و استحاله اجتماعی - بهبود امنیت انسانی از طریق مدیریت بهینه تحولات اجتماعی و محیطی - تقویت و غنابخشی به ظرفیتهای علمی، فنی و انسانی در راستای مشارکت در جوامع علمی

معاصر فرهنگ :- ارتقاء سطح ابزارهای استاندارد قانونی و اجرای آنها در حوزه فرهنگ - صیانت از تنوع فرهنگی و تشویق گفتگو میان فرهنگها و تمدنها - تقویت و غنابخشی ارتباط میان فرهنگ و توسعه از طریق ظرفیت و مشارکت در دانش محورهای اصلی برگرفته از انجمن علمی نخبه های ایران، (۱۳۹۵).

به عبارتی از دیدگاه یونسکو یادگیری مادام‌العمر که با عنوان‌های دیگری مانند یادگیری مستمر، یادگیری مداوم، یادگیری در دوران زندگی نیز آورده شده است، یک مفهوم هنجاری نیست، بلکه یک اصل سازمان‌یافته چندبعدی است که جنبه عمودی آن شامل طی فرآیند یادگیری از تولد تا مرگ است و جنبه افقی آن که کل گستره زندگی فردی و اجتماعی را در بر می‌گیرد، بر زمینه‌های متفاوت یادگیری شامل خانواده، اجتماع، مدرسه و محل کار متمرکز می‌شود. این نوع از یادگیری به جای تمرکز روی یادگیری یکنواخت در یک برهه از زندگی و استفاده از آن در بقیه عمر، ناگزیر از پراکنده‌سازی تمامی حواس و امکانات یادگیری در سرتاسر عمر است تا فرد بتواند متناسب با تغییرات روزمره زندگی و همراه با آنها، امکانات معیشتی خود را در این تطابق‌یابی جدید به بهترین وجه میسر سازد. در واقع، یادگیری مادام‌العمر اصل اساسی سازماندهی برای مشارکت در پیشبرد یادگیری رسمی، آزاد و غیر رسمی است. این نوع از یادگیری برای سه مرحله از زندگی با سه هدف متفاوت متمرکز است :

- توسعه فرهنگی: وابسته به فهم، مالکیت فکری و مفهوم‌سازی
- توسعه اجتماعی وابسته به شهروندی و مشارکت اجتماعی
- توسعه حرفه‌ای و اشتغال‌پذیری وابسته به تولید، رضایت شغلی، رفاه مالی و پایداری اقتصادی.

یادگیری از دیدگاه یونسکو در قرن ۲۱ به چهار بخش تقسیم می‌شود. نخست، یادگیری برای دانستن که در علوم پایه نشأت می‌گیرد (حوزه و حیطه دانش / آگاهی). دوم، یادگیری برای انجام کار (حوزه و حیطه توانش / مهارت)، سوم، یادگیری برای با هم زیستن (حوزه و حیطه پرورش) / بالندگی) و چهارم یادگیری برای بودن (حوزه و حیطه بینش / چشم‌انداز).

اسناد یونسکو تأکید دارند که این سازمان نماد تخصصی ملل متحد در زمینه آموزش، علوم و فرهنگ هست. براساس این تعریفی که از کار خود ارائه می

دهد. اول از همه ظرفیت سازی است. یونسکو تلاش می نماید یک چار چوب علمی و منسجم فراهم کند تا مسئله نابرابریهای آموزشی را به طور جامع و هماهنگ در سطح کشورهای دنیا پیگیری و کاهش دهد. یونسکو در کنار مطالعه و پیش بینی تلاش دارد که طی سالهای آینده نیازهای آموزشی جامعه بین الملل را شناسایی نماید و طرح هایی برای بهبود آنها ارایه نماید. مانند آموزش محیط زیست . یونسکو با ارایه برنامه های کوتاه مدت، میانمدت و بلند مدت تلاش دارد جریانان آموزشی جامعه بین المللی را بهبود بخشد. آخرین اقدام یونسکو الزام کشورهای عضو به تدوین یک برنامه جامع عمل و اقدام مشترک ۲۰۳۰ برای توسعه آموزش و یادگیری مدام است. (محبوب حسینی، ۱۳۹۰). بهبود آموزش کیفی در حوزه روشهای تدریس، برنامه های آموزشی، ساختار مدارس و دانشگاه -شامل آموزش معلمان ، آموزش فراگیر، آموزش چند زبانی. آموزش برای توسعه پایدار، توسعه کتابهای درسی، طرحها و سیاست ها و آموزش پیشگیری ایدز ، یادگیری مادام العمر .

۳. بررسی دیدگاه های مربوط به ماهیت وجودی سازمان های جهانی وابسته به سازمان ملل (ILO, UNIDO, UNICEF,...) مانند

یونسکو: دیدگاه ایجابی و دیدگاه سلبی - یونسکو چه سازمانی است ؟

در مسیر توسعه

سیاست فرهنگی-اجتماعی مورد نظر یونسکو چیست؟ در پاسخ به این سوال دو دیدگاه کلی ارایه شده است.

الف - یونسکو به عنوان یک سازمان علمی، فرهنگی و تربیتی که هدفش غنی سازی فرهنگی و رشد و ارتقای فرهنگی کشورهای عضو است. **در اسناد رسمی، هدف از تاسیس یونسکو این گونه آمده است** : کمک به فرایند صلح و امنیت جهانی، به واسطه همکاری های بین المللی، در زمینه های آموزش ، علمی و فرهنگی ، به منظور افزایش احترام به عدالت، قانون مداری و حقوق بشر، بر پایه منشور سازمان ملل متحد."

به گفته احمد جلالی نماینده ایران در یونسکو " مفهومی ایجاد شده است به نام میراث مشترک بشری. ایجاد این فرهنگ در دنیا کار بسیار مهمی بوده است. این که یک نفر در خیابان های ریودوژانیرو راه برود و احساس کند که میدان نقش جهان اصفهان مال او هم هست و اگر ما آن را خراب کنیم او هم ناراحت می شود و اعتراض می کند؛ این پدیده پدیده جالبی است. وقتی صدام به گوشه ای از بخش تاریخی اصفهان موشک زد، صدای اعتراض در دنیا بلند شد زیرا این میراث ارزش جهانی دارد و متعلق به بشریت است."

"یا مثلا در امر فرهنگ و میراث فرهنگی، مثلا در کشور ما وقتی حدود ۸۰ یا ۹۰ سال پیش رضاشاه می خواست در فضاهای شهری تحول ایجاد کند، وقتی که بافت قدیمی شهر را تخریب می کردند تا خیابان به سبک مدرن بسازند، مردم خیلی هم خوشحال بودند و کسی نمی گفت که مثلا چرا این خیابان از وسط بازار رد شده و بازار را دوشقه کرده و بافت فرهنگی و سنت زیست را به هم زده. ولی امروز این گونه نیست. مثلا امروز اگر شهردار کرمان یا اصفهان یا تبریز بخواهد چنین کاری بکند حتما یک عده معترض می شوند و کسی برای آن شهردار کف نمی زند. این آگاهی از کجا پیدا شده و به صورت یک فرهنگ در آمده؟ این کار یونسکو است. این طوری نیست که فقط در ایران باشد، در همه جای دنیا کم و بیش این فرهنگ شکل گرفته است. فرض کنید اگر صد سال پیش، یک تپه تاریخی قرار بود برای جاده سازی تخریب شود ممکن بود تنها چند نفر باستان شناس دلسوخته نسبت به این کار حساس شوند و غصه بخورند ولی در جامعه اتفاق خاصی رخ نمی داد. اما امروز این گونه نیست. یعنی مفهومی ایجاد شده است به نام میراث مشترک بشری. ایجاد این فرهنگ در دنیا کار بسیار مهمی بوده است. این که یک نفر در خیابان های ریودوژانیرو راه برود و احساس کند که میدان نقش جهان اصفهان مال او هم هست و اگر ما آن را خراب کنیم او هم ناراحت می شود و اعتراض می کند؛ این پدیده پدیده جالبی است. وقتی صدام به گوشه ای از بخش تاریخی اصفهان موشک زد، صدای اعتراض در دنیا بلند شد زیرا این میراث ارزش جهانی دارد و متعلق به بشریت است."

با این توصیف در نظر اول این سازمان، به عنوان یک نهاد علمی - آموزشی، با ماهیتی کاملا فرهنگی، نه تنها مطلوب و ممدوح افکار و قلوب است، بلکه نوید بخش نوعی غنی سازی فرهنگی، عدالت گستری و قانونمندی بشری محسوب می گردد. امری که در راستای جهانی سازی، به عنوان مدل و الگویی بشری متصور عقول است. جهانی به دور از احکام بربریت کهنه یا نو.

ب - یونسکو در خدمت اهداف امیرالیهست و صیهونیهست در راستای ایجاد یک فرهنگ واحد در جهان از این منظر، یونسکو سازمانی فراملیتی جهت ایجاد علقه های واحد فرهنگی و یکسان سازی نوع نگرش جهانیان است. لی و فردریچ (۲۰۰۸) معتقدند که پیام های یونسکو متأثر از افکار نئو لیبرالیسم سرمایه داری پشت ماسک غنی سازی فرهنگی و تربیتی پنهان شده است. آنها بیان می دارند که هر نوع نهاد یا گفتمانی در یک چارچوب سیاسی، اجتماعی و تاریخی شکل می گیرد و نمی تواند از نظر فکری و ایدئولوژی خنثی باشد. لذا نقش کنترلی برای هدایت دیگر جوامع بازی می کند. چنین تصویری از یونسکو اذعان دارد که قدرتها همواره برای استقرار خود به نهادها، هنجارها و روش هایی نیاز داشتند که استمرار آنها را ممکن و مقدور سازد. تاسیس سازمانهای بین المللی و کارگزاریهای تخصصی آنها یکی از

جلوه‌های تلاش در این جهت تلقی می‌شود. در پایان جنگ جهانی دوم نیز نیروهای فاتح و در راس آنها ایالات متحده آمریکا سازمانها و نهادهای بین‌المللی را ایجاد کردند. یونسکو یکی از نمونه‌های بارز این تلاش محسوب می‌گردد. با وجود این، تغییر شرایط بین‌المللی و افزایش بازیگران در عرصه بین‌المللی و سازمان ملل، زمینه‌ساز قدرتمندی اعضای ضعیف در برابر نیروهای تأثیرگذار و مدافع منافع قدرتهای بزرگ گردید.

نکته مهم آن است که سازمانهای بین‌المللی غیرسیاسی مانند یونسکو، WHO و فائو که براساس اساسنامه‌هایشان اهداف مشخص غیرسیاسی دارند، به روشنی صحنه درگیرهای سیاسی و سلطه‌طلبی برخی دولتها بوده‌اند. در این خصوص در بازخوانی فراز و فرود تحولات و معادلات قدرتی که در قالب کارگزاری تخصصی یونسکو صورت گرفته، پرداخته است و نشان می‌دهد که سازمان ملل متحد و کارگزاریهای تخصصی آن، عرصه‌ای رقابتی و چالشی است که نمی‌توان همواره نتیجه آن را در جهت منافع قدرتهای بزرگ پیش‌بینی نمود.

به بیان احمد جلالی " البته عده‌ای هم هستند که می‌گویند تمام دم و دستگاه سازمان ملل و یونسکو و امثال آن وابسته به استکبار جهانی است و مشارکت در آن‌ها بی‌فایده و حتی مضر است و اصلاً ما نباید آن را جدی بگیریم. ولی من معتقدم که این گونه نیست و البته همه این امور نسبی است و مطلق نیست. بعد از جنگ دوم یک عده متفکر، دانشمند و مصلح اجتماعی واقعا در افکارشان تحول ایجاد شده بود یعنی احساس کردند که چرا باید جهان به این سمت پیش برود که جنگی با این ابعاد در آن رخ دهد و این همه خرابی و کشتار درست کند. بنابراین تلاش کردند تلاشی بکنند تا دنیا از این مسائل دور بماند. همان لندن که در نوامبر سال ۱۹۴۵ در اجلاسی تصمیم گرفتند یونسکو را بنیان بگذارند به کلی ویران شده بود. رض بنده این است که بسیاری از مسائل که موجب نگرانی ما می‌شود اگر درست عمل کنیم می‌تواند اسباب تفاهم بشود. البته سطح آگاهی هم در این میان موضوع مهمی است. بی‌سوادی یا کم‌سوادی خیلی اسباب گرفتاری است. زمانی مقاله‌ای درباره مولانا نوشتم و در آن درباره جوی که در رابطه با مصادره مولانا توسط دیگران درست شده بود

در مسیر توسعه

گاهی اوقات برای اینکه از زیر بار مسئولیت‌مان در مقابل میراث تاریخی و ادیبمان فرار کنیم از این حرف‌ها می‌زنیم. باید به عنوان ایرانی از خود پرسیم اولین متن تصحیح‌شده و منقح مثنوی کجا چاپ شد؟ در کمبریج. و اولین مصحح و مترجم آن که اصطلاحاتش را توضیح داد نیکلسون از همین دانشگاه کمبریج بود. نیکلسون کسی بود که بینایی و عمر خود را روی این کتاب گذاشت. یک بار هم سفر به ایران نداشت. آیا گولپینارلی کار بدی کرد در ترکیه زحمت کشید؟ بنابراین بی‌انصافی نکنیم. ما قبلاً در مورد مولانا کم‌کاری داشتیم. اما این سال‌ها دارد کارهای خوب و دست‌اولی می‌شود. الآن استاد محمدعلی موحد دارد کار درخشانی را در مثنوی به پایان می‌برد. کارهای بزرگ او در مورد شمس تبریزی را هم که می‌شناسیم. ولی انصاف این است که بگوییم قبلاً کم‌توجهی کردیم. این حرف‌های بی‌پایه هم میان اهل سواد مطرح نیست. فروزانفر، گولپینارلی و نیکلسون با هم اختلافی ندارند. برای این که این‌ها اهل سوادند. اهل تحقیق‌اند. ملک‌الشعرا بهار با فلان دانشمند فردوسی‌شناس غیرایرانی که دعوائی ندارد. محمدعلی فروغی ترجمه‌ای دارد از بخشی از ابن سینا با عنوان «فن سماء طبیعی» که ترجمه شاهکاری است. در مقدمه آن درباره دعوائی در

آن زمان در مراسم هزاره ابن سینا که مال کدام کشور است صحبت کرده. حتما بروید نگاه خردمندانه او را بخوانید. ابوعلی سینا در بخارا بزرگ شده و طبیعی است که مردم ازبکستان فعلی به او ابراز علاقه کنند. ما نمی‌توانیم به آن‌ها بگوییم که چنین نکنند ولی ما به عنوان کشور تمدن مادر، باید همه این کشورهای جدید اطرافمان را دعوت به مشارکت کنیم و به همه دانشمندان و محققان آن‌ها احترام بگذاریم و توان و بنیه علمی و فرهنگی خودمان را در ابن سیناشناسی و تدریس آثار او و چاپ و ترجمه منقح و علمی آن آثار مطرح کنیم. ما سواد و پیشینه فهم و تدریس شفا و نجات و اشارات و قانون و دانشنامه علائی را داریم و این مزیت ماست که نشان می‌دهد ابن سرزمین مادری چطور این معارف را دست به دست تدریس کرده و نگاه داشته. همه مولانا شناسان دنیا در دوران معاصر در همه دنیا تا بخواهند مرجع و سند مطرح کنند باید بروند سراغ فروزانفر و محمدعلی موحد و شفیع کدکلی و امثال این بزرگان. سرمایه ما این‌هاست. اگر در سطح ملی به این سرمایه‌های انسانی توجه کنیم و نهادهای رسمی ما هم در تحقیق و ترجمه و نشر امکانات اختصاص دهند آن وقت هیچ نگران نخواهیم بود که رد پای تاریخی میراث فرهنگی و مفاخر ما گم شود. اگر کسی آمد و حرف‌ها و ادعاهای گزاف و بی‌پایه مطرح کرد و مثلاً گفت که ابن سینا مال تمدن دیگری است، با دعوا که مشکل حل نمی‌شود؛ با کار علمی و سنجیده و دور از تعصب است که باید درست را از نادرست بازشناسانید. کانت آلمانی بود اما شما در انگلیس و آلمان و فرانسه و ایتالیا و آمریکا اگر به کتاب‌فروشی‌های بزرگ و معتبر بروید و مجموعه آثار کانت را بخواهید ده‌ها سری و چاپ مختلف با ترجمه‌ها و شرح‌های مختلف از آن وجود دارد، ولی اگر یک خارجی به ما بگوید من مجموعه آثار ابن سینا را می‌خواهم، ما همچنین چیزی که چاپ‌شده، تصحیح‌شده و درست و حسابی باشد آماده نکرده‌ایم که به او بدهیم. ما نمی‌توانیم خودمان کاری نکنیم و از این‌که دیگران به انجام آن اهتمام کنند بر آشوبیم. یک وقتی مرحوم دکتر طه حسین متفکر مصری بر پیشانی کتابش نوشته بود: «میل دارم این کتاب را به کسانی هدیه کنم که خود کاری نمی‌کنند و از این‌که دیگران بکنند آزرده می‌شوند». مثلاً بازی چوگان در نواحی ایران بزرگ قدیم، در هند، در پاکستان کنونی، افغانستان کنونی، تاجیکستان و قفقاز و کشورهای کنونی این مناطق سابقه دارد. غالب مینیاتورهایی که این کشورها درباره تاریخ چوگان چاپ کرده یا می‌کنند پر است از شعرهای فارسی! خب ما می‌باید سهم خودمان را به عنوان سرزمینی که مادر بازی چوگان بوده انجام دهیم، تحقیق کنیم، کتاب خوب چاپ کنیم، مدارک و استاد تاریخی جمع‌آوری کنیم و انواع چوگان را معرفی کنیم. البته باید همه را هم در اطراف خودمان دعوت به همکاری و مشارکت بکنیم و گرنه نمی‌توانیم مانع آن بشویم که دیگران بخش مربوط به خودشان یا مورد علاقه خودشان را معرفی نکنند یا ثبت نکنند. اگر ما کشور مادر بسیاری از مظاهر تمدنی و میراث فرهنگی منطقه هستیم پس باید زحمت بیشتری هم بکشیم و مادری کنیم. هر که بامش بیش برفش بیشتر. مطمئن باشید اگر علمی و بی‌تعصب کار و عرضه کنیم، گوش شنوا نزد اهل معرفت و سواد خواهیم داشت و حقی از ما ضایع نخواهد شد. البته همیشه حرف‌های بی‌ربط و بی‌پایه هم در این گوشه و آن گوشه مطرح بوده و خواهد بود اما این حرف‌های بی‌ریشه به جایی نخواهد رسید. به قول مولانا :

پس کلام پاک در دل‌های کور / می‌نپاید، می‌رود تا اصل نور

وان فسون دیو در دل‌های کز / می‌رود چون کفش کز در پای کز

تولیدکننده کفش، کفش‌های خودش را برای پاهای کج نمی‌سازد. ولی اگر در این وسط یک کفش کج هم تولید شد بالاخره یک پای کج پیدا می‌شود که آن را بخرد. ولی تولیدکننده عاقل برای پاهای راست کفش می‌سازد و عرضه می‌کند. اگر این‌طور شود بازار درست هم پیدا می‌کند.

۴. فعالیت یونسکو در ایران چگونه بوده است؟

کشور ایران از کشورهای قدیمی یونسکو محسوب می‌شود. الان ۱۹۵ کشور عضو یونسکو هستند. در سال‌های اول، کمتر از ۵۰ تا بودند و ما جزو آن اولی‌ها بوده‌ایم. ایران از قدیمی‌ترین اعضای یونسکوست چون ما ملتی تاریخی، فرهنگی بودیم. پس از جنگ جهانی دوم رجالی داشتیم که اهمیت موضوع را فهمیدند و تصمیم گرفتند در آن زمان عضو یونسکو بشوند. خیلی از کشورها برایشان مهم نبوده و عضو نشدند.

به گفته احمد جلالی سفیر ایران در یونسکو "پس ما از این جهت سنجیتی با محتوایی که در تاسیس سازمان یونسکو مورد نظر بوده، داشتیم و از آن بیگانه نبودیم. اما با این ساختارها آشنایی نداشتیم یعنی ساز و کارش را عمیقاً بلد نبودیم چون این ساختارها از دستاوردهای مدرنیته است؛ مثل هر پدیده و نهاد دیگر مدرن، مثل نهاد صنعت و نهاد روزنامه‌نگاری، نهاد پارلمان و امثال اینها. الان ژورنالیزم به معنی مدرن پدیده‌ای نیست که از دل مناطق ما درآمده باشد و شکل یک نهاد به خودش گرفته باشد. آن چیزی که ما داشتیم کاملاً فرق می‌کرده. ما مقامات‌نویس و قصه‌گو و سفرنامه‌نویس و دیوان‌دیران داشته‌ایم ولی روزنامه‌نگاری به معنی یک نهاد و یک حرفه و ساختار حرفه‌ای و صنفی نداشته‌ایم. حالا من مثال می‌زنم، با تسامح حرف می‌زنم، بحث تاریخی و تحقیقی که نمی‌کنم و شما هم منظورم را متوجه هستید. به هر حال، از این جهت بله، ما با خیلی از کشورها در شناخت سازمان‌های بین‌المللی فاصله داریم. بدنه اجتماعی ما هنوز مجموعه سازمان ملل را که شاخه‌های مختلف

دارد به درستی نمی‌شناسد و همه ظرفیت‌هایشان را نمی‌داند. نوع تأثیرش را و حتی زبان آن تأثیر را در ذهن جمعی خودمان درست ترجمه نمی‌کنیم. گاهی خیال می‌کنیم صرف سر و صدا و تشریفات و آداب است. طبیعی است کشورهایی که اندیشه ایجاد این سازمان‌ها را عرضه کردند، از ما جلوتر هستند چرا که خودشان آن‌ها را زاینده‌اند. به همین دلیل، این کشورها که عمدتاً هم غربی هستند و در قرن بیستم هم این فکرها را عملاً عرضه کردند، کارکردها و معنای این کارکردها را خیلی از ما جدی‌تر می‌گیرند و روی آن کار می‌کنند و نیرو صرف می‌کنند. هیئت‌های نمایندگی بیشتری دارند و برای این بخش، نیرو تربیت می‌کنند، هم به لحاظ کمیت و هم به لحاظ کیفیت و وقتی که برای آن می‌گذارند، برای آن که نتایجش را خیلی جدی‌تر می‌گیرند. البته کشورهایی مثل ژاپن و هند و چین هم خیلی جدی عمل می‌کنند. ژاپن بخش عظیمی از بودجه مجموعه سازمان ملل را تأمین می‌کند که شامل یونسکو هم می‌شود. ما با تحولات اجتماعی و بالارفتن سطح آگاهی عمومی، به مرور داریم بهتر می‌فهمیم و مظنه دستان می‌آید. گاهی چیزی که از آن انتظار داریم آن چیزی نیست که واقعاً بوده یا هست، مثل خیلی پدیده‌های مدرن دیگر. مثلاً پارلمان داشتن و آداب آن، این پدیده وارداتی است و به همین دلیل هم هنوز در نظم و ترتیب دادنش و راه بردنش و اداره کردنش و مرتبط کردنش با نهادهای مردمی و یا دولتی، با آن‌ها که این داستان از دل تمدن آن‌ها درآمده فاصله داریم. بالاخره ما تازه‌کاریم و طبیعی هم هست که فاصله داشته باشیم. اما اگر بحث محتوایی فرهنگی و آموزشی باشد آن وقت متفاوت است چون ما تاریخ و فرهنگ کهن و بزرگی داریم که می‌تواند منبع تغذیه خوب درخشانی باشد؛ البته در صورتی که آن را با زبان این ساختارهای مدرن وفق دهیم."

در داخل کشور، در سال ۲۰۰۲ دفتر منطقه‌ای یونسکو در تهران تأسیس شد شامل ایران و پاکستان و افغانستان و ترکمنستان. این اقدام مهمی بود. جلب موافقت یونسکو و این کشورها مهم بود. ما توانستیم نشان بدهیم که تهران به لحاظ توان نیروی انسانی و نهادهای برنامه‌های یونسکوایی این مزیت را دارد. علاوه بر آن ما چندین مرکز نوع دوم یونسکوایی در ایران تأسیس کردیم. دوم این‌که تلاش کنیم نهادهای یونسکوایی که در سال‌های قبل در ایران به وجود آمده ولی فعال نیستند،

فعال تر شوند. این نهادها دو قسم هستند؛ یکی مراکز نوع اول و دیگری مراکزی هستند که به آنها مراکز نوع دوم گفته می‌شود (category ۱) و (category ۲). مراکز نوع اول یعنی مراکزی که خود یونسکو ایجاد می‌کند و هزینه آنها را هم می‌پردازد و کارمند آنها را هم خودش می‌دهد. سال‌هاست که یونسکو دیگر این چنین برنامه‌ای ندارد. ولی مراکز دسته دوم یعنی این که مملکتی پیشنهاد می‌دهد و آن مرکز را با همکاری و اشراف تخصصی یونسکو درست می‌کند. یونسکو آن را طی مراحل بررسی و مصوب می‌کند و می‌گوید این مرکز تحت نظر و با کمک تخصصی و آموزشی یونسکو کار می‌کند یعنی از جهت ساختار بین‌المللی یکی از نهادهای یونسکو فرض می‌شود. ما چندین مرکز این گونه در ایران داریم. ما در سال ۲۰۰۲ مرکز مطالعات منطقه آب را در ایران زیر نظر یونسکو راه‌اندازی کردیم. دو سال بعد مرکز بین‌المللی قنات را راه‌اندازی کردیم. اولاً به این وسیله ثابت می‌شود که دانش قنات از آن ایران است و این مرکز کمک می‌کند دانش قنات از بین نرود و با گرفتن دانشجو از ایران و جاهای دیگر به ماندگاری این دانش کمک می‌کند. ما بیش از ۱۰ مرکز این چنینی در کشور داریم ولی متأسفانه همگی در یک سطح فعال نیستند و کار نمی‌کنند ولی بالقوه این ظرفیت عرضه شده. چهارچوب کاری به وجود آمده است که باید فعال‌ترش بکنیم. چین همین مرکز را زیر نظر یونسکو به وجود آورده و بسیار فعال عمل می‌کند. همین‌اخر، پیشنهادهای کشور ما برای تاسیس و تمدید دو مرکز بین‌المللی نوع دوم یونسکو در ایران به تصویب شورای اجرایی یونسکو رسید. در نشست ۱۹۷ شورای اجرایی که در روزهای پنجشنبه ۲۳ و جمعه ۲۴ مهرماه ۱۳۹۴ در پاریس برگزار شد، شورای اجرایی یونسکو با تاسیس «مرکز منطقه‌ای مدیریت آبخیزداری در مناطق خشک و نیمه‌خشک» و تمدید فعالیت «مرکز منطقه‌ای توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری اصفهان» به عنوان مرکز درجه دوم یونسکو در ایران موافقت کرد. این دو موضوع از سال گذشته در دستور کار کشورمان و یونسکو قرار گرفت و با همکاری دستگاه‌های ذیربط و تمهیدات به عمل آمده و مبتنی بر گزارش‌های مثبت هیئت‌های ارزیابی بین‌المللی، در نشست اخیر شورای اجرایی با اجماع کشورهای عضو به تصویب رسید. «مرکز منطقه‌ای مدیریت آبخیزداری در مناطق خشک و نیمه‌خشک» گستره غرب آسیا را دربرمی‌گیرد و با همکاری یونسکو در تهران ایجاد می‌شود. در پی پیشنهاد کشورمان، هیئت ارزیابی بین‌المللی یونسکو

در اردیبهشت ماه سال جاری به ایران سفر و با توجه به توانمندی کشورمان برای تاسیس چنین مرکزی بر پایه ملاک های مصوب این سازمان، نظر مثبت خود را به دبیرخانه یونسکو اعلام کرد. تاسیس این مرکز در کشورمان از این جهت دارای اهمیت است که ایران در منطقه ای خشک و نیمه خشک واقع شده و مطالعات علمی و همکاری های منطقه ای با توجه به تغییرات آب و هوایی می تواند به رفع نیازهای علمی ما در این زمینه کمک کند. در سند شورای اجرایی یونسکو آمده است که با توجه به تجربیات غنی و متنوع ایران در زمینه آبخیزداری و توانمندی های مرتبط، مرکز مذکور می تواند زمینه لازم برای انتقال مهارت های علمی و فنی و نیز افزایش توانمندی مورد نیاز برای مقابله با عواقب تغییرات آب و هوایی را فراهم سازد. مرکز مذکور با همکاری دستگاه های ذیربط در کشورمان و با محوریت وزارت جهاد کشاورزی فعالیت خواهد کرد و مقر آن در تهران یا استان البرز خواهد بود. ایران در زمینه آبخیزداری و منابع آب تجربیات دست اول دارد و می تواند در شمال آفریقا و خاورمیانه نقش ایفا کند و با راه افتادن این مرکز بین المللی هم آموزش و تحقیقات انجام می شود و هم ارتباط با دیگر کشورها. مسائل و مشکلات آبخیزداری و منابع آبی کشورهای دیگر را بررسی و ارزیابی و مطالعه خواهد کرد. وضعیت منابع آبی ما خوب نیست و خشکسالی های پی در پی داریم. حالا با انتقال دانش مدیریت آبخیزداری توسط کمیته آب شناسی یونسکو فرصت خوبی برای ما و از طریق ما برای کشورها خواهد بود. این اولین مرکز یونسکوایی وزارت جهاد کشاورزی است ولی وزارت نیرو دو مرکز منطقه ای دارد. در مورد پارک علم و فناوری اصفهان هم باید بگویم که این مرکز به عنوان نخستین پارک در منطقه غرب آسیا به عنوان مرکز نوع دوم یونسکو برای فعالیت منطقه ای و بین المللی از سوی یونسکو انتخاب شده است و بر پایه مصوبه یونسکو مرکز اصفهان در حوزه کشورهای ایران، افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، قرقیزستان، ازبکستان، پاکستان، تاجیکستان و ترکیه فعالیت خواهد.

موضوع دیگر کرسی های یونسکو در دانشگاه های ماست. معنی اش این نیست که یونسکو می آید در دانشگاه ما مثلا درس و کلاس می گذارد. قبلا گفتم که اصلا نه کار یونسکو این است و نه توان و مجوز و بودجه اش را دارد. کرسی یونسکو یعنی این که

یک دانشگاه ما می آید طرحی پیشنهاد می کند که به حوزه صلاحیت یونسکو مربوط می شود و این طرح بررسی می شود و اگر تصویب شد استاد کرسی از طرف آن دانشگاه معرفی می شود و توافق امضا می شود و آن کرسی در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی خودش با یونسکو در ارتباط است و چند سال یکبار فعالیتش ارزیابی می شود و خلاصه از این طریق یک مجموعه شبکه کرسی های دانشگاهی با یونسکو و با دانشگاه های دیگر در این زنجیره مرتبط می شوند. از سال ۱۹۹۲ در یونسکو تصویب شد که در مراکز دانشگاهی، کرسی های یونسکو تاسیس بشود. در واقع در هر دانشگاهی نقطه ای ایجاد بشود که متصل به یونسکو باشد. برای مثال می گویند کرسی یونسکو در آموزش ایمنی سازی یا کرسی یونسکو در کارآفرینی و تمام رشته های دانشگاهی. هر دانشگاهی که تقاضا بکند و آمادگی داشته باشد یک مشخصاتی دارد. باید کارها و مقدماتی را انجام بدهد تا تصویب بشود. ما در ایران حدود ۱۵ تا از این کرسی ها را تاسیس کردیم که چند تا از آنها گزارش کار خوبی به contact panel نداد و فعالیتش معلق شده و بعضی ها فعالیتشان کمتر و بعضی ها بیشتر است. این کرسی ها باید فعال تر شوند.

ما در ایران نهادی داریم به اسم کمیسیون ملی یونسکو که یکی از ابتکارهای خیلی خوب یونسکو بوده و هست. یعنی فکر کردند اگر قرار است اهداف یونسکو در عمل محقق بشود باید کشورها در سطح ملی پایگاه داشته باشند و با این موضوعات درگیر بشوند. کمیسیون ملی یعنی نهادی ملی که می شود بازوی ملی ما برای فعالیت و تجمع امکانات ملی برای فعالیت در حوزه های یونسکوئی. کمیسیون ملی که در داخل هست می تواند به همه مراکز نیروی انسانی ما متصل بشود و استفاده کند. در پاریس یونسکو نقش نمایندگی دارد و طرح های حاصل از فعالیت های داخل را پیگیری می نماید.

کمیسیون ملی یعنی دولتی نیست و ملی است، کمیسیونی است که باید کمیته های ملی داشته باشد که می توانند در هر چیزی فعالیت داشته باشند و خودش آن را تاسیس بکند؛ برای مثال کمیته ملی آب، کمیته ملی موسیقی و هنر، کمیته اخلاق زیستی و ده ها کمیته دیگر که بالقوه می تواند موجود و فعال باشد. کمیته ملی یعنی چه؟ یعنی برویم در ایران بگردیم و هر چه نیروی انسانی خوب و کارآزموده در یک

موضوع مرتبط وجود دارد جمع کنیم و از آن‌ها نظر بخواهیم. لازم نیست مقام دولتی باشند. می‌گوییم کمیته ملی. یعنی مثلاً استاد قنبری که بهترین تارساز ایرانی است یا استاد نریمان در زمینه عود - که متأسفانه فوت کردند - و استاد فرشچیان و استاد شجریان و استاد علیزاده و امثال این بزرگان در هنر و موسیقی، و هر چه نیروی برجسته در آب، زلزله، پیشگیری، مرمت آثار، اخلاق زیستی، نور، نجوم، اقیانوس‌شناسی و ده‌ها موضوع دیگر را جمع کنیم تا ما را در طرح‌هایمان به عنوان کمیته ملی آن موضوع یاری بدهند. اما به دلایل مختلف و از جمله بهانه دادن به این موضوعات در سطوح بالا، کمیته‌های ملی ما سال‌هاست که فعال نیست و اصلاً تشکیل نمی‌شود. باید تقویت بشوند.

مهمترین اقدامات یونسکو برای کشور ایران :

کمیسیون ملی یونسکو، نقش رابط و هماهنگ‌کننده سازمان یونسکو را که مقرر آن در فرانسه است، با نهادها و دستگاه‌های اجرایی جمهوری اسلامی ایران بر عهده دارد. این کمیسیون در حوزه‌های آموزش، علوم اجتماعی، علوم طبیعی، فرهنگ و ارتباطات فعالیت دارد. البته هدف اصلی یونسکو، کمک به گسترش صلح و دستیابی به توسعه پایدار است.

کمیسیون ملی یونسکو در ایران، دارای سه رکن شورای عالی، شورای اجرایی و دبیرخانه است. شورای عالی کمیسیون، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری است.

***مهم‌ترین وظایف شورای عالی کمیسیون ملی یونسکو چیست و چه کسانی و یا چه نهادهایی در جلسات حضور دارند ؟**

مهم‌ترین وظایف شورای عالی، تبیین سیاست‌ها و تصویب برنامه‌های کلی کمیسیون ملی یونسکو در قالب برنامه‌ها و فعالیت‌های عمومی یونسکو و تصویب گزارش فعالیت‌های سالانه و همچنین اظهار نظر پیرامون تأمین بودجه، تأیید اعضای هیئت‌های اعزامی به کنفرانس عمومی و گفت‌وگو درباره توسعه فعالیت‌های کمیسیون ملی و ایجاد ارتباط میان کمیسیون و سازمان‌های مربوط است.

جلسه شورای عالی کمیسیون ملی یونسکو، حداقل دوبار در سال برگزار می‌شود و دارای ۱۴ عضو است. وزیران چهار وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری، امور خارجه، فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش و پرورش و رؤسای سازمان های حفاظت محیط زیست، صدا و سیما جمهوری اسلامی و دبیر کل کمیسیون ملی یونسکو، اعضای حقوقی شورای عالی را تشکیل می‌دهند.

در شورای عالی کمیسیون، هفت تن از شخصیت های علمی و فرهنگی کشور نیز عضو هستند، که از بین اعضای هیئت علمی دانشگاه ها، محققان و هنرمندان که در زمینه های علمی، فرهنگی، تعلیم و تربیت دارای تجربه هستند، به عنوان عضو حقیقی حضور دارند.

*** مصوبات شورای عالی کمیسیون ملی یونسکو در کشور، چگونه و توسط چه نهادهایی اجرایی می‌شود ؟**

دبیرخانه کمیسیون ملی یونسکو، وظیفه دارد مصوبات شورای عالی را به اجرا بگذارد. در این چارچوب، شورای اجرایی نیز همکاری و مساعدت می‌کند.

*** مهم ترین وظایف شورای اجرایی کمیسیون ملی یونسکو چیست؟**

مهم ترین وظایف شورای اجرایی، کسب نظر از دولت در خصوص مشارکت در برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه ها و فعالیت های بین المللی، منطقه ای و ملی یونسکو و همچنین ارائه پیشنهاد در این زمینه ها به دولت، پیگیری نظرات و پیشنهادهای دولت در مورد اجرای تصمیمات و توصیه های یونسکو، طرح و پیگیری پیشنهادات جمهوری اسلامی ایران در کنفرانس عمومی و سایر مجامع یونسکو، پیشنهاد برنامه و بودجه کمیسیون به شورای عالی است، و ماهی یک بار تشکیل می‌شود.

*** نقش دبیرخانه کمیسیون ملی یونسکو در این میان چگونه تعریف شده است ؟**

دبیرخانه، رکن سوم کمیسیون ملی یونسکو در ایران است، که زیر نظر دبیر کل انجام وظیفه می‌کند و وظیفه اصلی این رکن، پیگیری و نظارت بر اجرای برنامه ها و

برقراری رابطه بین کمیسیون و سایر مراکز، مؤسسات و دستگاه‌های اجرایی است. دبیرخانه کمیسیون ملی یونسکو، مجری مصوبات شورای عالی با هماهنگی شورای اجرایی و تلاش برای تحقق اهداف و وظایف کمیسیون است.

دبیرخانه کمیسیون ملی یونسکو، دارای ۵ گروه آموزش، علوم طبیعی، علوم اجتماعی و انسانی، فرهنگ و ارتباطات است که در گروه آموزش، دو کمیته "آموزش عالی" و "آموزش فعال" است. در گروه علوم اجتماعی و انسانی، سه کمیته "اخلاق زیستی و اخلاق در علم و فناوری"، "مدیریت دگرگونی‌های اجتماعی" و "ورزش و جوانان" قرار دارند و در حوزه های جوانان، توانمندسازی زنان، توانمندسازی جوانان و معلولان فعالیت می کند. در گروه علوم طبیعی، پنج کمیته ملی "انسان و کره مسکون"، "آب شناسی"، "اقیانوس شناسی"، "برنامه بین المللی علوم زمین" و "علوم پایه" فعالیت می کنند. در گروه ارتباطات، سه کمیته "ارتباطات"، "اطلاعات برای همه" و "حافظه جهانی" فعال است. در گروه فرهنگ نیز کمیته "میراث فرهنگی و طبیعی" نیز تشکیل شده است.

یکی از ارکان مهم کمیسیون ملی یونسکو، «کمیته‌ها» هستند که افراد بسیار توانمندی از استادان دانشگاه‌ها، چهره‌های ماندگار، کارشناسان با سابقه اجرایی درخشان در این کمیته‌ها حضور دارند و تولید فکر و پژوهش در این حوزه صورت می گیرد. علاوه بر کمیته‌ها، اخیراً کارگروه‌هایی نیز بنا به ضرورت ایجاد کرده‌ایم.

کمیسیون ملی یونسکو در ایران، برای ثبت مشاهیر ایرانی تاکنون چه اقدامی انجام داده است ؟

از اقدامات و فعالیت‌های کمیسیون ملی یونسکو، ثبت ۳۳ نفر از مشاهیر ایرانی در فهرست جهانی مشاهیر یونسکو است. در کنفرانس عمومی ۲۰۱۵ نام شیخ محمود شبستری، محمدبن زکریای رازی و سید مرتضی علم الهدی، در فهرست جهانی مشاهیر یونسکو به عنوان مشاهیر ایرانی ثبت گردید، ضمن اینکه برای معرفی آن‌ها و ترویج آموزه‌ها و اندیشه‌های مشاهیر ثبت شده ایران در یونسکو، نشست‌ها و همایش‌های ملی و بین‌المللی و روز نکوداشت برگزار شده است و هم اکنون نیز در تدارک برگزاری همایش بین‌المللی شیخ محمود شبستری هستیم.

***چند اثر تاریخی و فرهنگی کشورمان در فهرست آثار مادی و معنوی به ثبت رسیده است؟**

تاکنون، ۲۰ مورد از میراث فرهنگی ملموس ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده است که گنبد سلطانی، بازار تبریز، تخت سلیمان، تخت جمشید، آثار باستانی شوش، شهر سوخته، چغازنبیل، مجموعه کلیساهای ارامنه در آذربایجان، بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی، میدان امام اصفهان، مسجد شیخ لطف الله، گنبد قابوس، چشم انداز میمند، کاخ گلستان، محوطه باستانی شوش، مجموعه باغ های ایرانی، مجموعه ۱۱ قنات ایرانی، بزم و چشم انداز تاریخی آن و سازه های آبی تاریخی شوش را شامل می شود.

در بخش میراث فرهنگی طبیعی هم امسال بیایان لوت به عنوان اولین اثر طبیعی ایران، در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسید.

همچنین ده اثر میراث فرهنگی ناملموس ایران، نوروز، مهارت فرش بافی فارس، مهارت فرش بافی کاشان، تعزیه، ردیف های موسیقی ایرانی، قالی شوئی مشهد اردبال، آئین نقالی، دانش سنتی لنج سازی در خلیج فارس، آئین پهلوانی و زورخانه ای و موسیقی های بخشی خراسان، در فهرست آثار ناملموس یونسکو به ثبت رسیده اند.

موضوع یونسکو در خصوص مسائل بین المللی، مانند تخریب آثار باستانی کشورهای دیگر چگونه است؟

یونسکو به عنوان بال فرهنگی سازمان ملل متحد و برخلاف رویکرد سخت افزاری همواره کوشیده است به دور از هیاهوی سیاسی و موضع گیری های جانبدارانه، میراث جهانی را فارغ از هرگونه جهت گیری در هر گوشه ای از دنیا پاسداری کند. با وجود فشارهای فراوان و همچنین امتناع برخی کشورهای بزرگ، از پرداختن حق عضویت با هدف تحت فشار قرار دادن یونسکو، این سازمان در جهت نیل به اهداف بالنده خویش که حفاظت و پاسداری از میراث فرهنگی و هویت بشریت است، هرگز از هیچ گونه تلاشی فروگذار نکرده است؛ به عنوان مثال، عضویت رسمی کشور فلسطین در

سال ۲۰۱۱ در یونسکو و همچنین اعلام روز ۲۹ نوامبر به عنوان روز جهانی همبستگی با مردم فلسطین و نیز تصویب دو قطعنامه در اکتبر ۲۰۱۶ در باره حفاظت از مسجد الاقصی و بازسازی غزه، همگی بیانگر نگاه عدالت محور و بالنده یونسکو در حمایت از میراث جهانی در گستره مختلف جهانی است. یونسکو همواره تلاش کرده است پژواک صدای کشورهای کوچک دارای ریشه های فرهنگی و هویتی را با نگرش انسانی و عادلانه در جهان طنین انداز کند.

*** شعارها و ایده های یونسکو با هنجارها و آموزه های کشورمان تا چه حد همخوانی دارد؟**

بسیاری از شعارها و برنامه های یونسکو با منطق، معیار و آموزه های دینی و فرهنگی کشورمان مشابهت دارد که به لحاظ تنوع فرهنگی سعی می کنیم با سایر کشورها به صورت یکپارچه عمل کنیم. آموزه های فرهنگی کشورمان به قدری عمیق هستند که ۸۰۰ سال پیش در یکی از معابد شهر نارا در کیوتو ژاپن، اشعاری از شاهنامه فردوسی بر دیوار آن نقش بسته است و این امر نشان می دهد که مقام حکیم طوس شاعر نامدار ایرانی بسیار ستودنی است و در مجموع، غنای فرهنگی ایران و ایرانی را نشان می دهد.

*** اقدام یونسکو برای ثبت مشترک برخی آثار و مشاهیر، چه استدلالی دارد؟**

هدف یونسکو از ثبت مشترک، ایجاد فضای همدلی و تعامل میان کشورها و حوزه جغرافیایی نزدیک به یکدیگر است، به بیان دیگر، وجود مشاهیر، آثار مکتوب و موارد ناملموس فرهنگی مشترک و غیره... به مثابه ابزاری برای تقویت صلح و تقارب میان فرهنگ هاست، که از این رهگذر بتوان به توسعه صلح پایدار یاری رساند.

*** ایران، در موضوع و مقیاس جهانی چه فعالیت هایی داشته است و چه قدر توانسته است در برنامه های یونسکو مؤثر واقع شود؟**

کنفرانس عمومی ۲۰۱۵، یکی از کنفرانس های خوب بوده است. هم اکنون، ۲ قطعنامه در زمینه مقابله با افراط گرایی در فضای مجازی و تولید و ترویج بازی های مجازی

دوستدار میراث فرهنگی و ترغیب کشورها به جلوگیری از بازی‌های ضد میراث فرهنگی و خشونت آمیز تصویب کرده‌ایم که این ۲ قطعنامه در ادامه برنامه رئیس جمهور در سازمان ملل متحد بوده است، و در این راستا نیز مبارزه جهانی علیه تروریسم در سازمان ملل متحد به تصویب رسید و مدیرکل یونسکو نیز از اقدامات جمهوری اسلامی ایران، حمایت ویژه‌ای کرد.

راه‌اندازی ۴ کرسی در دو سال اخیر نیز از اقدامات دیگری است که ایران توانست به سرانجام برساند. روال کار راه‌اندازی کرسی چنین است که دانشگاه یا پژوهشگاهی کاندیدا می‌شود، البته برای راه‌اندازی این کرسی‌ها باید زمینه لازم وجود داشته باشد؛ زیرا کسب مجوز کرسی از سوی یونسکو، کار ساده‌ای نیست و ضوابط و معیارهایی در این زمینه وجود دارد که باید بتوان این ضوابط را تأمین و اجرا کرد.

در حوزه آموزش نیز باید اشاره کنیم که برنامه آموزش ۲۰۳۰، نقشه راه پانزده سال آینده جهان در حوزه آموزش است. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ در سازمان یونسکو، برنامه‌ای با عنوان "آموزش برای همه" تصویب شد و از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ نیز این برنامه کامل‌تر و جامع‌تر به عنوان آموزش ۲۰۳۰ ادامه خواهد داشت. همچنین سه کتاب مربوط به اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰، چارچوب عمل جهانی ۲۰۳۰، گزارش جهانی ۲۰۱۶ GEM را ترجمه کرده‌ایم و با همکاری نهادهای تخصصی ملل متحد، در حال انتشار این کتاب‌های هستیم.

برنامه ۲۰۳۰ علاوه بر آسیب‌شناسی‌های دانشگاهی، پیشنهادات اجرایی ویژه‌ای نیز دارد و هدف از اجرای این برنامه تنها برای آموزش و پرورش نیست، بلکه آموزش در این برنامه تکالیف گسترده‌تری مثل آموزش در حوزه‌های سلامت، اجتماع، آموزش عالی و غیره را شامل می‌شود و این مسئله باید فراتر از وزارت آموزش و پرورش دیده شود. در این زمینه باید وزارت علوم، سازمان برنامه و بودجه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کار، رفاه و امور اجتماعی و وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دیگر هم فعال باشند، تا این برنامه تنها به آموزش و پرورش محدود نشود.

در سی و نهمین اجلاس کنوانسیون میراث جهانی در بن آلمان بود پرونده شوش در خوزستان و میمند در کرمان به تصویب رسید. میمند اولین اثر طبیعی ما بود برای ثبت

جهانی. قبلاً پرونده‌ای برای ثبت یک اثر طبیعی در فهرست جهانی نداداده بودیم. شوش هجدهمین اثر تاریخی ما بود که در میراث جهانی ثبت شد و میمند نوزدهمین. بر اساس کنوانسیون میراث جهانی ۱۹۷۲ دو نوع اثر می‌توان ثبت کرد؛ اثر تاریخی و اثر طبیعی. در حال حاضر برای ثبت آثارمان سهمیه داریم. هر سال بیش از یک اثر تاریخی و یک اثر طبیعی نمی‌توانیم برای ثبت پیشنهاد کنیم. مجموع آثار پیشنهادشده از جانب همه کشورهای عضو کنوانسیون ۱۹۷۲ هم سقف معینی دارد. دلایل این است که این موضوع در دنیا آن قدر مهم شده که کشورها بر سر ثبت آثار خود رقابت دارند زیرا اسباب افتخار یک کشور است.

به گفته احمد جلالی سفیر ایران در یونسکو "ثبت اثر در یونسکو امروزه به یک مساله رقابتی و حیثیتی تبدیل شده است. ما از ظرفیت میراث طبیعی‌مان تا به حال استفاده نکرده بودیم. اولین بار امسال توانستیم میمند را به ثبت برسانیم. چرا استفاده نکرده بودیم؟ به همان دلیل که ۲۰ و چند سال اصلاً به این مهم فکر نکردیم. رها کردیم. انقلاب شد و بعد جنگ شد و اولویت‌های کشور جابه‌جا شد. از ۱۹۷۹ که مرحوم شهیار عدل و یک باستان‌شناس دیگر ما که الان نامشان در ذهنم نمی‌آید، همت کردند و اقدام به ثبت چند میراث تاریخی ما کردند تا زمانی که من در سال ۱۹۹۷ آمدم به یونسکو، ما حتی یک ثبت در این دوران معرفی نکردیم. چرا؟ به این دلیل که ایران در این سال‌ها درگیر مسائل دیگری چون انقلاب و جنگ بود و این مسائل جزو اولویت فضای عمومی جامعه نبود، بنابراین ما سال‌های زیادی نوبت‌هایمان را از دست دادیم؛ کشوری مثل ایران که می‌تواند یکی از پشیمانه‌ترین کشورها در ثبت میراث جهانی باشد. سال ۱۹۹۷ که من به این‌جا آمدم دیدم به جز همان سه اثری که مرحوم عدل ثبت کرده‌اند ما اثر دیگری در این مدت در کنوانسیون به ثبت نرسانده‌ایم، در حالی که کشوری مثل ایتالیا تا آن وقت بیش از ۳۰ اثر را به ثبت رسانده بود. کشورهایی مثل آلمان و اسپانیا هم آثار زیادی را به ثبت رسانده بودند؛ چرا؟ به دلیل این که اروپا اهمیت میراث فرهنگی و تاریخی‌اش را بهتر درک کرده و می‌کند و اصلاً ایجاد این سازمان یونسکو و کنوانسیون میراث و امثال آن، از فکر و ساختار و فرهنگ اروپایی نشأت گرفته است. طبیعتاً آن‌ها حساسیت این امر را بهتر درک می‌کنند. ما در سال ۱۹۹۷ که شروع به کار کردیم مراحل آماده‌سازی

پرونده‌های میراثی بسیار سخت و پیچیده شده بود. برای این مراحل، ما مثلاً باید حریم این آثار را از ساخت و سازهای بی حساب و مخرب پاک می کردیم چرا که در این سال‌ها ما خراب کارهای زیادی در اطراف آثار تاریخی و طبیعیمان کرده بودیم. در حریم آثار باستانی خودمان دکل زده بودیم، ساختمان ساخته بودیم، و با وجود این‌ها اثر ثبت نمی شود. باید این موانع را برداریم. از یک طرف باید کارشناسان ما در میراث فرهنگی جمع می شدند و این پرونده‌ها را سامان می دادند و از طرف دیگر کنوانسیون هم بسیار سخت گیرتر شده بود. برای آماده کردن پرونده‌ها نیازمند تیمی بودیم که از جهت فنی مقررات را بداند و بشناسد و پرونده‌ها را آماده کند. آن زمان مهندس بهشتی رییس سازمان میراث فرهنگی بود، مرحوم مهندس شیرازی هم که آن زمان در میراث بود چنین حساسیتی را داشت، شهریار عدل - که همین کوجه پایین ساختمان یونسکو زندگی می کرد - عشقش ایران بود و حسایت داشت و دوستان بسیار دیگر در سازمان میراث بودند. در کل تیم خوبی در میراث فرهنگی جمع شده بود. این گروه شروع به راه اندازی و تکمیل این چرخه ثبت آثار کردند و من هم از یونسکو و کمیته میراث فعالیت می کردم برای هموار شدن راه. فکر می کنم حدود چهار سال طول کشید تا اولین پرونده یعنی تخت سلیمان آماده و ارسال شد. ایکوموس اشکالاتی گرفت و دوستان سازمان میراث زحمت کشیدند و حلش کردند. شهریار عدل هم پاریس بود و راهنمای ما در این جا هم بود. پرونده برای آماده شدن تیم می خواهد. سازمان میراث در دوران جنگ تضعیف شده بود. تعداد زیادی از بزرگان یا باز نشست شده بودند یا از میان ما رفته بودند. عده کمی مانده بودند. این‌ها همت کردند. مهندس حجت، مهندس شیرازی، مهندس بهشتی، دکتر آذرنوش و شهریار عدل و خیلی‌های دیگر زحمت کشیدند و سازمان میراث را جمع و جور کردند و سامان دادند و نگذاشتند از هم بپاشد. من هم به سهم خودم از طرف یونسکو شروع کردم، عده‌ای بودیم که همه حساس و همدل بودیم. فضای مناسبی فراهم شد در اوایل دولت خاتمی که توانستیم تخت سلیمان را ثبت کنیم. خاطرم هست وقتی ما پرونده تخت سلیمان را فرستادیم ده‌ها اشکال به این پرونده گرفته شد. حالا بگذریم. منظورم این است که وقتی این حرکت را شروع کردیم هنوز فرهنگ و آگاهی جمعی در اهمیت و اهتمام محافظت از میراث تاریخی و طبیعی در جامعه ما شکل نگرفته بود. هنوز هم از این جهت خیلی عقیمیم. با اینکه امروز آگاهی ما نسبت به آن زمان

بیشتر شده، باز هم در فرهنگ ما فکر می کنند میراث فرهنگی فقط چیزی است که زیباست؛ مثل مسجد امام در اصفهان یا کاخ گلستان در تهران. ولی اگر یک تپه خاک وسط بیابان باشد کسی آن را به عنوان اثر تاریخی محسوب نمی کند و حس نمی کند که آنچه زیر این خاک ها است چه ارزشی دارد چرا که این تپه که روی آن هم خار و خس روییده از دید عموم زیبا نیست. مثل گنبد شیخ لطف الله نیست که چشم را مسحور کند. مثلاً شهر سوخته که سال پیش ثبت شد اگر یک فرد معمولی نا آگاه را برای بازدید از آن جا دعوت کنید آن را جزو میراث فرهنگی به حساب نمی آورد و به جای اثر تاریخی چند تپه می بیند. یعنی هنوز این قضیه هضم نشده است. اگر هم عده ای این را هضم کرده باشند گاهی فکر می کنند اثر تاریخی فقط برای تفاخر به گذشته و یادگارها و نوستالژی های ما به درد می خورد. این که این به زندگی امروز من چه ربطی دارد فهم نمی شود، این حس وجود ندارد، ولی دنیای مدرن می فهمد که به زندگی امروز چه ربطی دارد. این میراث به زندگی امروز ما مربوط است و فقط این نیست که مال گذشته باشد. این که چگونه زندگی امروز ما نیاز به تاریخ دارد، شناختن ریشه ها چرا مهم است؟ چرا تاریخ مشروعیت می آورد و مشروعیت هویت و هویت امنیت می آورد؟ چرا مشارکت در مجموعه تمدن بشری برای ما سپر حفاظتی درست می کند؟ برای امنیت ملی ما، برای امنیت فرهنگی نسل ما. این ها به زندگی امروز و آینده ما مربوط هستند نه فقط به گذشته. ما با درک این مفاهیم فاصله داریم. باید از دبستان و دبیرستان شروع کنیم به آموزش دادن اهمیت این امور. و چون از آن جا شروع نکرده ایم، امروز گاهی حتی با تفکر حاکم بر مثلاً فلان شورای شهر یا شهردار یا استاندار هم مشکل پیدا می کنیم که خیال می کنند فقط باید دنبال نو کردن همه چیز رفت و فکر نمی کنند که یک جوانه نو را باید بر یک تنه کهن پیوند زد تا در مقابل گرما و سرما و باد و طوفان و خشکسالی دوام بیاورد و میوه هم بدهد. شاخه جوان و نو بر تنه کهن را البته کسی منکرش نیست اما نه این که ریشه کهن را از جا بکنیم که می خواهیم نهال نو بکاریم. این فکر فاجعه است و خطرناک.

مثلاً در قضیه برج جهان نما در اصفهان شورای شهر اصفهان با ما مخالفت کرد و دعوت من به آن شورا به این خاطر بود که از من بخواهند از یونسکو بخواهم در این قضیه دخالت نکند! می گفتند چرا خارجی ها در کار ما دخالت می کنند! من وقتی به جلسه

شورای شهر رسیدم همه یک صدا می گفتند چه معنی دارد که خارجی ها در مسائل ما دخالت کنند و همگی سعی داشتند من را که سفیر و نماینده ایران بودم قانع کنند که جلو یونسکو را بگیرم که در این قضیه دخالت نکند. بنده گفتم این چه حرفی است می زنید؟ آیا من خارجی هستم؟ گفتند نه. گفتم در این مورد من دارم با شما مخالفت می کنم. من رئیس مجمع عمومی کنوانسیون میراث جهانی هستم و با کمیته میراث جهانی هم صدا هستم و با این کار شما مخالفت می کنم و آن ها را تایید می کنم چون حرفشان درست است و کار شما غلط. آن ها باید دخالت بکنند و من هم در کنار آن کارشناسان بین المللی دارم با این کار شما مخالفت می کنم. منی که نماینده ایرانم، برای منافع ایران دارم علیه این طرز فکر شما کار می کنم. همین صحبت من باعث شوکه شدن آن ها شد و جلسه ما که قرار بود از ۱۰ تا ۱۱ صبح باشد تا آخر شب طول کشید. مشکل این بود که دو دیدگاه وجود داشت و گر نه همه دلسوز بودند اما جایگاه میراث خود را و ضوابط حفظ آن را نمی شناختند. به آن بزرگواران عرض کردم که این چه حرفی است می زنید؟ دنیا که نیامده دنبال ما بیاید نقش جهان را ثبت جهانی کنید! این ما بودیم که رفتیم و در مورد نقش جهان اسنادی را در خصوص منحصر به فرد بودن آن در جهان ارائه دادیم و گفتیم که ارزش این اثر فراتر از یک ملت است و ارزش جهانی دارد و به همه بشریت متعلق است. ما برای همه دنیا ادعا کردیم که این اثری جهانی است و بیاید این اثر تمدن ما را بشناسید که مال همه شما هم هست. ما این پیشنهاد را دادیم، جامعه جهانی هم کارشناسی کرد و قبول کرد که این میراث جهانی است. ما هم کلی خوشحال شدیم و کلی جشن گرفتیم و به خودمان بالیدیم. در این وضعیت یونسکو می گوید اگر می خواهید که این اثرتان در فهرست میراث جهانی بماند باید معیارهای کنوانسیون میراث جهانی را برای حفاظت از آن بپذیرید، نمی شود ما بگوییم این بناهای ما هم در فهرست جهانی باشند هم ما هر کاری بخواهیم با آن ها بکنیم. بنابراین آن جلسه ای که قرار بود یک ساعت از ساعت ۱۰ تا ۱۱ صبح باشد به جلسه ای ۱۲ ساعته تبدیل شد یعنی تا ۱۰ شب طول کشید. آن ها تازه متوجه شدند این گونه هم که آن ها فکر می کردند نیست، این گونه نیست که هرکس در دنیا حرفی در مورد حفاظت آثار ما می زند با ما دشمن است و می خواهد در کارهای ما دخالت بی جا کند. گفتم مساله این گونه نیست که شما می فرمایید. مساله این است که شما که شهرداری اصفهان هستید پول خرج کرده اید و برج ساخته اید و حالا

می‌خواهید سرقلی‌های آن را بفروشید و بیشتر از پولی که خرج کرده‌اید از آن در بیاورید. در واقع فکر می‌کنید ضرر مادی می‌کنید اگر ارتفاع برج را پایین بیاورید و چون راضی به ضرر مادی خودتان نیستید زیر بار نمی‌روید غافل از این که دارید با این نگاه به منظر هوایی اثری تاریخی آسیب می‌زنید که اصلاً قیمتی نمی‌شود رویش گذاشت. به قول حافظ: یار مفروش به دنیا که بسی سود نکرد / آن که یوسف به زر ناسره بفروخته بود. یوسف را به هر چه بفروشی ضرر کرده‌ای چون یکی است و دومی ندارد. البته خیلی مقاومت کردند. بنده دست آخر مجبور شدم خدمت رهبری نامه بنویسم و استمداد کنم. بالاخره با دخالت مقامات عالی کشور، آن‌ها مجبور به تخریب بخشی از برج شدند، هر چند روند خیلی طول کشید. پس ببینید این فضا و این تفکر خیلی فرق دارد با فضایی که یک استاندار خودش پا پیش می‌گذارد و دیگر نهادها را هم بسیج می‌کند تا از میراث حفاظت کنند. این در فرهنگ عمومی ما درباره میراث فرهنگی یک رشد است.

به پیشنهاد دکتر معین وزیر وقت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در بخش فلسفه و اخلاق ایران موفق گردید "جایزه بین‌المللی یونسکو به نام ابن سینا با موضوع اخلاق در علم در اجلاس شورای اجرایی ۱۶۶ یونسکو در سال ۲۰۰۳ تصویب و پایه‌گذاری شد. متولی آن جمهوری اسلامی ایران است که با یاد و نام ابوعلی سینا، دانشمند و فیلسوف قرن یازدهم (۱۰۳۷-۹۸۰) که شهرت جهانی در حوزه پزشکی، فلسفه و اخلاق دارد، طراحی شده و هدف اصلی ارتقای سطح توجه به ارزش‌های اخلاقی در مطالعات علمی و پژوهشی است و هر دو سال یک بار به افراد و گروه‌هایی که تحقیقات و فعالیت‌های شاخص و برجسته‌ای در زمینه اخلاق علمی و فناوری انجام داده باشند، اعطا می‌شود با انتخاب هیات داوران بین‌المللی توسط یونسکو و با حضور وزیر علوم ما. کار مهمی بود که به نام ایران و ارتباط ما با ابن سینا و موضوع اخلاق در علم چنین پایه‌ای گذاشته شد. مشکلات و سنگ‌اندازی‌هایی هم از جانب بعضی کشورها در یونسکو بر سر راه تصویب آن به وجود می‌آمد که توانستیم از آن عبور کنیم. کار آسانی نبود. مبلغ مادی این جایزه را هم عمداً خیلی کم گذاشتیم که نمادین باشد و جنبه مادی نداشته باشد. بعضی کشورهای پولدار دنیا جایزه‌های مثلاً ۳۰۰ یا ۵۰۰ هزار دلار تاسیس کرده‌اند در موضوعات خیلی کم‌اهمیت‌تر و غیرفراگیر؛

ولی ما گذاشتیم ۱۰ هزار دلار جایزه به علاوه یک مدال طلای ابن سینا که در یونسکو تاسیس شده و یک هفته میزبانی ایران از آن فرد که بیاید نتایج تحقیقات خودش را در دانشگاه‌های ایران ارائه بدهد. این که سخنرانی دانشگاهی بخشی از جایزه باشد ابتکار ما بود و سابقه نداشت. سه برنده پیشین این جایزه بین‌المللی کشورمان عبارتند از: پروفسور مارگارت سامرویل (Margaret Somerville) استرالیایی) از دانشگاه مک‌گیل کانادا در سال ۲۰۰۴ / پروفسور عبدالله دار (Abdallah S. Daar) عمانی (از دانشگاه تورنتو کانادا در سال ۲۰۰۵ / و پروفسور رنزونگ کیو (Renzong Qiu) چینی (از دانشکده پزشکی پکن در سال ۲۰۰۹) ولی در اعطای جایزه به ایشان اهمال شد که خوشبختانه اخیراً جبران کردیم.) از ۲۰۰۹ به بعد متأسفانه این جایزه رسمی مهم و جهانی در دولت ما با بی‌مهری مواجه شد و به محاق رفت و تلاش سفیر وقت ما هم در وزارت علوم آن دوران مسموع نیفتاد تا جایی که متأسفانه پس از بی‌پاسخ ماندن تماس‌های مکرر یونسکو از جانب ایران، در ۲۰۱۳ صحبت از حذف آن در یونسکو شد و حتی در دستور کار شورای اجرایی هم قرار گرفت با این استدلال که دولت موسس جایزه به تعهدات خود عمل نمی‌کند. مشکل از یونسکو نبود بلکه تقصیر از ایران بود که در آن سال‌ها این جایزه مهم و آبرومند را نادیده انگاشت و عملاً طرد کرد.

خوشبختانه این جایزه در زمان مدیریت دکتر فرجی دانا وزیر علوم تحقیقات و فناوری دکتر روحانی از سال ۱۳۹۳ مجدداً برقرار شده است.

سند ۲۰۳۰ چگونه تدوین شده و اهداف و برنامه‌های آن چیست؟

در سال ۲۰۱۵، سازمان ملل قطعنامه‌ای را برای دگرگون کردن جهان و توسعه پایدار جهان تا سال ۲۰۳۰ تصویب کرد. در این قطعنامه به بخش‌های مختلفی از جمله محیط زیست، تغییرات اقلیمی و هر آنچه برای نسل آتی مهم و تاثیرگذار است، اشاره شده است. یکی از بخش‌های این قطعنامه، بحث آموزش است که در این برنامه سازمان ملل اشاره شده است که همه ۱۹۲ کشور عضو سازمان ملل تا سال ۲۰۳۰ باید برای مردمان خود فارغ از جنسیت، قومیت، سن و هرگونه تفاوت و تبعیضی، امکانات

مساوی، با کیفیت بالا و مادام العمر تحصیل فراهم کند. به این بخش از این برنامه سازمان ملل برای سال ۲۰۳۰، سند آموزش ۲۰۳۰ یونسکو گفته می شود. پیش نویس اولیه "چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰" در اجلاس مجمع جهانی آموزش که از تاریخ ۱۹ الی ۲۲ می ۲۰۱۵ در اینچئون کره جنوبی برگزار شد، ارائه گردید. در این اجلاس وزیر وقت آموزش و پرورش، در راس هیاتی شامل نمایندگان دستگاه های مختلف از جمله کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی و وزارت امور خارجه شرکت داشتند. با توجه به برخی ملاحظات و حساسیت های مهم موجود در سند، هیات شرکت کننده از سوی کشورمان "تحفظ رسمی" جمهوری اسلامی ایران نسبت به کل سند را در جلسه ارائه نموده و این تحفظ در صحن اجلاس مذکور قرائت شد.

متعاقب اجلاس اینچئون، «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» برای تصویب نهایی به اجلاس مقامات عالی رتبه آموزش جهان در حاشیه سی و هشتمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو ارائه گردید. این اجلاس از روز ۱۳ الی ۱۵ آبان ۱۳۹۴ با حضور بیش از ۹۰ وزیر آموزش و سایر مقامات عالی رتبه کشورها در مقر یونسکو پاریس برگزار شد. در این نشست دستور کار آموزش ۲۰۳۰ شامل "اهداف ناتمام آموزش برای همه" و "مقابله با چالش های جدید در چارچوب گسترده تر توسعه بعد از ۲۰۱۵" مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» به تصویب اجلاس رسید. در اجلاس مزبور هیچیک از کشورهای عضو یونسکو با سند فوق مخالفت نکردند و تنها وزیر وقت آموزش و پرورش کشورمان طی سخنانی بر ملاحظات جمهوری اسلامی ایران در این سند تاکید و بار دیگر متن تحفظ رسمی کشورمان در اجلاس اینچئون با این مضمون که "جمهوری اسلامی ایران خود را متعهد به بخش هایی از «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» که به هر شکلی در تعارض با مقررات و اولویت های ملی، باورهای دینی و ارزش های فرهنگی جامعه ایرانی تفسیر و تعبیر شوند، نمی داند". را عیناً قرائت و درخواست کرد این تحفظ در اسناد مربوطه اجلاس درج شود.

متعاقباً، نماینده کشورمان در یونسکو، مراتب را به طور رسمی و مکتوب به دبیرخانه اجلاس و دبیرخانه یونسکو ارسال نمود.

هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۵ طبق مصوبه ۷۶۴۰۳ اقدام به تشکیل کارگروه ملی آموزش ۲۰۳۰ با هدف تهیه "برنامه اجرایی و نظارتی" تحقق آموزش ۲۰۳۰ نمود. براساس بند ۲ مصوبه هیات وزیران، کارگروه مزبور این وظیفه را می بایست همسو با اهداف «برنامه های توسعه کشور»، «اسناد راهبری توسعه»، «نقشه جامع علمی کشور» و «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» انجام دهد. هدف هیات وزیران از تشکیل این کارگروه آن بوده تا منطبق با تحفظ رسمی و مکتوب جمهوری اسلامی ایران، از امتیازات موجود در سند «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» همسو با اسناد بالادستی در کشور استفاده نماید.

کمیسیون ملی یونسکو، نیز با همکاری متخصصان ارشد آموزش در کشور، اقدام به تدوین «چارچوب اقدام ملی آموزش ۲۰۳۰» مبتنی بر اسناد بالادستی و منطبق با معیارها و ارزش های شریعت اسلامی نمود که در حقیقت تفسیری ملی از «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» به شمار می رود که به عنوان ویرایش اول برای اظهار نظر مراجع و متخصصان و دستگاه های مرتبط اعلام شد. هدف اصلی از تدوین چارچوب ملی، انطباق چارچوب بین المللی با اهداف ملی و نظام ارزشی جمهوری اسلامی بوده است.

ایران هم در سال ۱۳۹۵ از برنامه آموزشی خود، بر اساس برنامه و سند ۲۰۳۰ سازمان ملل رونمایی کرد. این برنامه آموزشی یا سند توسعه آموزشی به نام "به سوی آموزش و یادگیری مادام العمر با کیفیت، برابر و فراگیر: سند ملی آموزش ۲۰۳۰ جمهوری اسلامی ایران" نامگذاری شده است. این سند بیش از ۳۰۰ صفحه دارد و سرفصل هایش، مشابه ۱۰ هدف تعیین شده سازمان ملل در سند ۲۰۳۰ است. در واقع در ایران سند ۲۰۳۰ یونسکو از طریق کارگروهی که هیئت وزیران در سال ۱۳۹۵ تصویب کرد، و بطور غیر مستقیم و آنگونه که می گویند بدون سر و صدا اجرا می شود.

برخی اهداف سند ۲۰۳۰ سازمان ملل شامل آموزش ابتدایی، آموزش متوسطه، سنجش و ارزیابی کیفیت و یادگیری، مراقبت اوان کودکی، آموزش پیش دبستانی و ابتدایی، آموزش فنی و حرفه ای و مهارتی رسمی، آموزش عالی مهارتی متوسطه، آموزش فنی و حرفه ای و مهارتی غیررسمی، دسترسی به آموزش عالی با کیفیت و برابر، کار آفرینی با تأکید بر کار شایسته، برابرسازی فرصت های آموزشی و اجتماعی

برای زنان و دختران، دسترسی برابر اقشار آسیب‌پذیر به آموزش، آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، توسعه سوادآموزی و مقابله با کم‌سوادی، آموزش توسعه پایدار در آموزش ابتدایی و متوسطه با تأکید بر ایجاد هماهنگی بین بخشی، آموزش توسعه پایدار در آموزش عالی، آموزش سلامت و شیوه‌های زندگی سالم و بهداشتی، مدارس و تجهیزات آموزشی در سطوح ابتدایی و متوسطه، دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش عالی، فناوری و تجهیزات آموزش‌های غیر رسمی مهارتی، توسعه همکاری‌های علمی و بین‌المللی در آموزش عالی، توسعه همکاری‌های بین‌المللی در آموزش مهندسی، توسعه همکاری‌های علمی و بین‌المللی در زمینه تربیت معلم و غیره می‌شود.

همانطور که گفته شد این سند بسیار گسترده و جزئی بوده و در جزئیات انتقادهایی به آن وارد شده است. این انتقادات از سوی رهبر ایران، شورای عالی انقلاب فرهنگی و دیگر نهادهای ذیربط (به غیر از دولت و آموزش و پرورش) بوده است. در ادامه به بررسی دلایل انتقاد از سند ۲۰۳۰ یونسکو اشاره می‌شود.

۲۰۳۰ با تعهداتی که ایران در دولت‌های قبل داده، چه تفاوتی دارد؟

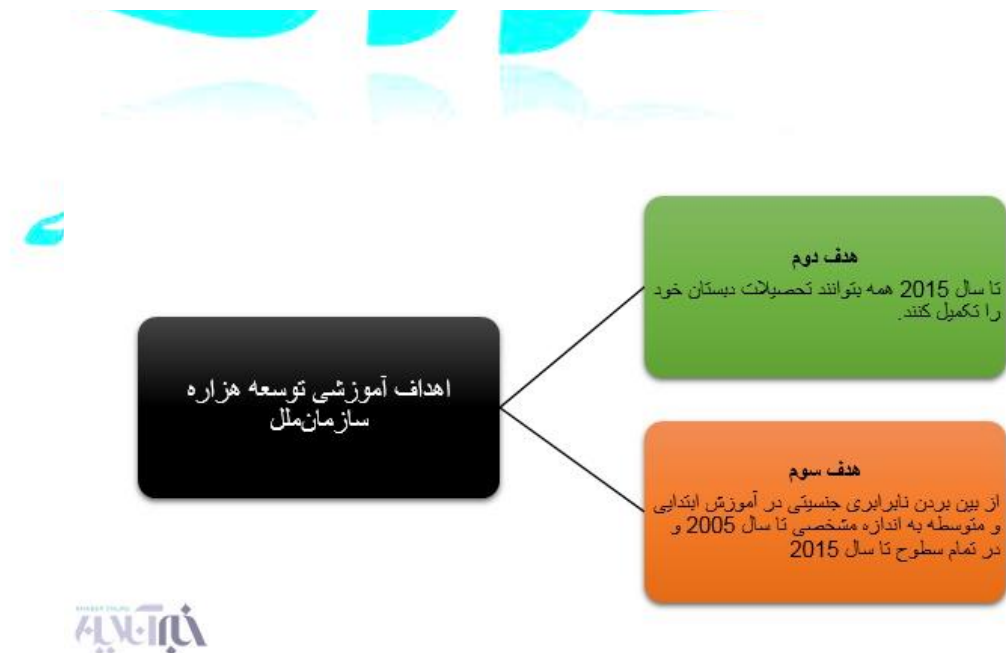
نارضایتی‌هایی از سند ابراز شده است و برخی این سند را وسیله جاسوسی، ورود فرهنگ غربی به کشور، سند تثبیت نظام سلطه بر ایران، سندی برای آموزش انحرافات جنسی در مدارس و ... دانستند. اما این اولین باری نیست که یونسکو یک سند آموزشی را با اهداف مختلفی اجرا کرده است. سابقه همکاری‌های ایران و یونسکو در زمینه آموزش به ۱۹۹۰ بر می‌گردد. پیش از این هم یونسکو در قالب اهداف توسعه هزاره سازمان ملل متحد و در راستا حرکت جهانی برنامه "آموزش برای همه"، برنامه‌های آموزشی مختلفی را در ایران و جهان اجرایی کرده بود که گفته می‌شود تأثیر مثبتی هم در روند آموزشی جهان و ایران داشته است.

اهداف آموزشی توسعه هزاره سازمان ملل متحد

سال ۲۰۰۰ میلادی، سازمان ملل متحد اهداف مشترک جهانی را برای رسیدن به آنها تا سال ۲۰۱۵ را مشخص کرد و هر ۱۹۳ عضو سازمان ملل در آن زمان، از جمله ایران این اهداف ۸ گانه سازمان ملل متحد را قبول کردند:

ردیف	هدف
۱	از بین بردن فقر شدید و گرسنگی
۲	دست یافتن به آموزش ابتدایی همگانی
۳	گسترش و ترویج برابری جنسیتی
۴	کم کردن مرگ کودکان
۵	بهبود سلامت مادران
۶	مبارزه با ایدز، مالاریا و دیگر بیماری ها
۷	تضمین پایداری محیط زیست
۸	گسترش مشارکت جهانی برای توسعه

اهداف هزاره سازمان ملل، همانند اهداف توسعه پایدار حوزه های مختلفی را در بر می گیرد که دو هدف آن با حوزه آموزش ارتباطاتی داشته اند؛ هدف دوم و سوم.

«آموزش برای همه» برنامه ای برای رسیدن به اهداف آموزشی توسعه هزاره

البته این دو هدف آموزشی شامل طرحی بودند که در سال ۱۹۹۰ نوشته شده بود؛ طرح آموزش برای همه. در سال ۱۹۹۰ کشورها عضو یونسکو، یونسف و «یوان دی پی» متعهد شدند تا وارد جریانی شوند که به کودکان، نوجوانان و بزرگسالان قابلیت آموزش با کیفیتی ارائه شود.

۱۰ سال بعد در سال دوهزار میلادی، با مشخص شدن اهداف هزاره سازمان ملل و به دلیل عدم موفقیت کشورها در طرح «آموزش برای همه»، بار دیگر کشورها در داکار جمع شدند و این بار در چهارچوب سندی به نام سند داکار ۶ هدف متفاوت برای رسیدن به برنامه «آموزش برای همه» و دو هدف آموزشی «اهداف توسعه هزاره» مشخص شد و از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ اقدامات زیادی هم در رابطه با این اهداف انجام شد؛

ردیف	هدف	نتایج اهداف در سال ۲۰۱۵
۱	گسترش مراقبت و آموزش کودکان، به ویژه کودکان محروم و نیازمند.	۴۸ درصد از کشورها به این هدف رسیدند و ۸ درصد هم به آن نزدیک شدند. ۱۲ درصد کشورها هم با رسیدن به این هدف فاصله زیادی داشتند.
۲	رسیدن به جایی که تمام کودکان بویژه دختران، کودکانی که در شرایط سخت زندگی می کنند و نزدیک شدند و ۳۸ درصد دیگر هم اقلیت های قومی به آموزش ابتدایی در رسیدن به این هدف موفق با کیفیت خوب دسترسی داشته نبودند؛ این یعنی ۱۰۰ میلیون کودک نتوانستند دوره دبستان خود را تمام کنند.	۵۲ درصد از کشورها به این هدف رسیدند، ۱۰ درصد به این اهداف نزدیک شدند و ۳۸ درصد دیگر هم اقلیت های قومی به آموزش ابتدایی در رسیدن به این هدف موفق با کیفیت خوب دسترسی داشته نبودند؛ این یعنی ۱۰۰ میلیون کودک نتوانستند دوره دبستان خود را تمام کنند.
۳	ایجاد شرایط برای جوانان و بزرگسالان که به طور برابر به یادگیری و یادگیری	۴۷ درصد کشورها به هزینه دوره متوسطه برای همه رسیدند ولی در کشورهای کم درآمد هنوز

	مهارت‌های زندگی دسترسی داشته باشند. متوسطه خود را تمام کنند.	دانش آموزان نمی‌توانند دوره
۴	کاهش ۵۰ درصدی بی‌سوادی تا سال ۲۰۱۵ شرایط در رابطه با رسیدن به این هدف خوب پیش رفت و فقط ۲۵ درصد کشورها به این هدف رسیدند. وضعیت زنان هم در سال ۲۰۱۵ تغییر چندانی نکرد و همچنان زنان دو سوم بی‌سوادان هستند.	
۵	از میان بردن تبعیض جنسیتی در آموزش ابتدایی و متوسطه تا سال ۲۰۰۵ و دستیابی به تساوی جنسیتی در آموزش تا سال ۲۰۱۵ و ایجاد شرایط دسترسی مساوی و کامل دختران به آموزش پایه با کیفیت خوب.	برابری جنسیتی در دوره دبستان در ۶۹ درصد کشورها به اهداف خود رسید و در دوره دبیرستان هم در ۴۸ درصد کشورها این اتفاق افتاد.
۶	بهبود کیفیت تعلیم و تربیت و رسیدن به شرایطی که در همه مدارس نتایج یادگیری دانش آموزان قابل اندازه گیری باشد. نفر کاهش پیدا کرد و این نشانه بهبود کیفیت آموزشی است.	رابطه با این هدف تعداد دانش آموزان از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲ به اندازه تعداد دانش آموز به ازای معلم ۱۲۱ نفر

۵.

رسیدن به این اهداف در برنامه آموزش برای همه منجر شد، جهان در دو هدف آموزشی توسعه هزاره هم به اهداف خود نزدیک شود؛ در رابطه با هدف اول این اتفاق‌ها در کشورهای مختلف رخ داد:

– نرخ خالص ثبت نام مدرسه ابتدایی در مناطق در حال توسعه از ۸۳ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۹۱ درصد در سال ۲۰۱۵ رسید.

– تعداد کودکان در سن مدرسه ابتدایی خارج از مدرسه در سراسر جهان به نصف کاهش یافته است و از ۱۰۰ میلیون در سال ۲۰۰۰ به حدود ۵۷ میلیون در سال ۲۰۱۵ رسید.

– نرخ سواد در میان جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله در سراسر جهان از ۸۳ درصد به ۹۱ درصد بین سال های ۱۹۹۰ و ۲۰۱۵ رسید. البته شکاف بین زنان و مردان همچنان وجود دارد.

در رابطه با هدف سوم هم می توان به طور کلی گفت که که بیشتر مناطق در حال توسعه به هدف از بین بردن نابرابری جنسیتی در آموزش ابتدایی، متوسطه و عالی رسیده اند برای مثال در سال ۱۹۹۰ در جنوب آسیا، به ازای هر ۱۰۰ پسر تنها ۷۴ دختر در مدرسه ابتدایی ثبت نام می کردند در حالی که در سال ۲۰۱۵ این آمار به ۱۰۳ نفر رسید..

«آموزش برای همه» و نتایجش در ایران

سند داکار برای اجرایی شدن دو هدف آموزشی اهداف توسعه هزاره هم در قالب برنامه سوم، چهارم و پنجم در ایران اجرایی شد و برخی تاثیرات مثبتی هم در سیستم آموزشی کشور داشت.

برنامه سوم توسعه ۲۰۰۴-۲۰۰۰	برنامه چهارم توسعه ۲۰۰۹-۲۰۰۵	برنامه پنجم توسعه ۲۰۱۴-۲۰۱۰
دروماد ✓ توسعه منطقه ای و رفع نابرابری ✓ معیار سازی برای جذب و ارتقاء منابع انسانی بویژه معلمان ✓ استاندارد کردن فضا های آموزشی ✓ حمایت از توسعه و ساخت مدارس در مناطق مختلف ✓ تجهیز منابع جدید مالی برای بخش آموزش و پرورش علاوه بر منابع دولتی	✓ توسعه منطقه ای و رفع نابرابری ها ✓ نوسازی ، مقاوم سازی و استاندارد سازی مدارس ✓ وضع مقررات برای جذب و نگهداشت معلمان در مناطق کمتر توسعه یافته ✓ گسترش مدارس شبانه روزی ✓ توسعه آموزش از راه دوره و رسانه ای ✓ گسترش فضاهای پرورشی و ورزشی ✓ گسترش دوره های آمادگی و پیش دبستانی بویژه در مناطق روستایی و دوزبانه	✓ توسعه دوره متوسطه فنی و حرفه ای ✓ توسعه رشته متوسطه علوم انسانی ✓ ایجاد توازن بین رشته های تحصیلی ✓ دوره متوسطه متناسب با نیاز اجتماعی ✓ آموزش حداقل یک مهارت به دانش آموزان متوسطه نظری ✓ اجرای برنامه های آموزشی جهت ارتقاء سلامت جسمانی و روانی دانش آموزان ✓ توسعه نظام مشاوره دانش آموزی ✓ افزایش سرانه فضاهای ورزشی دانش آموزی ✓ بهینه سازی استفاده منابع مالی، انسانی و فیزیکی از طرق مختلف ✓ تقویت استفاده از گویش محلی و ادبیات بومی در مدارس ✓ توسعه آموزش دانش آموزان با نیازهای خاص از طریق آموزش های فراگیر
توسعه • از میان بردن عوامل زمینه ساز افت تحصیلی • توسعه مشوق های اجتماعی برای بالا بردن انگیزه شرکت در آموزش • مقررات زدایی و ایجاد انعطاف های لازم در نظام آموزشی • ارتقاء شأن، جایگاه و منزلت اجتماعی و حرفه ای معلمان • متناسب کردن تقویم آموزشی مدارس با شرایط خاص اقلیمی و جغرافیایی	• حمایت از اجرای برنامه آموزش برای همه • افزایش طول دوره آموزش اجباری تا پایان دوره راهنمایی • استقلال مالی، مدیریتی و اجرایی مدارس • اصلاح برنامه های آموزشی با هدف ارتقاء کیفیت دروس ریاضی، علوم و زبان انگلیسی • ارتقاء حرفه ای و بالا بردن انگیزه شغلی معلمان • تدوین نظام سنجش صلاحیت علمی و رتبه بندی معلمان • تدوین و اجرای طرح راهبردی سواد آموزی با هدف ریشه کنی بیسوادی در افراد زیر ۳۰ سال • بهره گیری از فناوری ICT در تدوین و اجرای برنامه های درسی	• تحول برنامه های آموزشی، پرورشی و درسی • هدایت تحصیلی براساس علایق و ویژگی های دانش آموزان • اصلاح نظام ارزشیابی پیشرفت تحصیلی • استقرار نظام تضمین کیفیت آموزش • سنجش و ارتقاء صلاحیت حرفه ای معلمان • بکارگیری فناوری ICT در کلیه فرایند های آموزشی جهت تحقق عدالت آموزشی • ایجاد تعامل با نظام آموزش عالی، نظام غیررسمی فنی و حرفه ای و سایر کشورها و سازمان های بین المللی • تضمین دسترسی به فرصت های عادلانه آموزشی به تناسب جنسیت و منطقه

با اجرایی شدن اهداف این سند در ایران که عمدتاً در دولت دوم اصلاحات و دولت های محمود احمدی نژاد بوده است، نرخ ثبت نام دوره ابتدایی در ایران از میزان ۹۵,۹ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۹۸,۶ درصد در سال ۲۰۱۳ افزایش پیدا کرده. ولی هنوز برابری در دسترسی به آموزش و پرورش ابتدایی در بین دختران و پسران و بخصوص در بین دانش آموزان روستایی با اختلاف ۲ درصدی وجود دارد.

در رابطه با تعداد افراد ثبت نام کننده در دوره متوسطه هم ایران روندی صعودی را طی کرده و میزان ثبت نام متوسطه از ۷۸,۴ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۸۳,۶ درصد در

سال ۲۰۱۳ رسیده است، البته هدف تعیین شده توسط سازمان ملل حدود ۸۵ درصد بوده. شرایط دختران هم در این رابطه بهبود یافته و از ۴۵,۳ درصد به ۴۷,۷ درصد رسیده است.

افزایش درصد دختران در دوره ابتدایی از کل دانش آموزان از حدود ۴۷,۹ درصد در سال ۲۰۰۲ به حدود ۵۰ درصد در سال ۲۰۱۴، افزایش نرخ ماندگاری از کلاس اول تا پایه پنجم ابتدایی از ۹۲ درصد در سال ۲۰۰۲ به حدود ۹۴,۷ درصد در سال ۲۰۱۴، کاهش نسبت دانش آموز به معلم در دوره راهنمایی تحصیلی از ۲۵,۱ نفر در سال ۲۰۰۲ به ۱۶,۴ نفر در سال ۲۰۱۴ و ... از دیگر تأثیرات مثبت سند داکار برای ایران بود.

هدف	نتایج	چالش‌هایی که برای آینده وجود دارد
اول	در دوره پیش از دبستان حمایت‌های اجتماعی ایجاد و تقاضا برای این نوع ریزی و ساماندهی دوره بین دستگاه از آموزش‌ها به طرز چشمگیری‌های آرایه دهنده خدمات از سرعت افزایش یافته است.	عدم هماهنگی لازم برای برنامه
دوم	میزان مشارکت در آموزش دوره وجود درصدی از کودکان بازمانده ابتدایی و راهنمایی از ارزش بالایی از تحصیل یا کودکانی که قبل از برخورداری بوده و از این حیث، کشور پایان دوره آموزشی، مدرسه را ترک جمهوری اسلامی ایران یکی از می‌کنند، از چالش‌های ایران در کشورهای با نرخ بالا در پوشش و رابطه با هدف دوم ایران درباره نگهداشت دانش آموزان آموزش آموزش برای همه است.	میزان مشارکت در آموزش دوره وجود درصدی از کودکان بازمانده ابتدایی و راهنمایی از ارزش بالایی از تحصیل یا کودکانی که قبل از برخورداری بوده و از این حیث، کشور پایان دوره آموزشی، مدرسه را ترک جمهوری اسلامی ایران یکی از می‌کنند، از چالش‌های ایران در کشورهای با نرخ بالا در پوشش و رابطه با هدف دوم ایران درباره نگهداشت دانش آموزان آموزش آموزش برای همه است.
سوم	-	ای تحقق سیاست‌های هدف ۳ چند دسته عوامل بازدارنده وجود دارد و با وجود برنامه ریزی و سیاستگذاری مناسب در سالهای گذشته، موفقیت کمی برای تعدیل آثار آنها بدست

	آمده است؛ عواملی مثل مسائل جغرافیایی، اجتماعی و...	
چهارم	در طول سه دهه گذشته روند رشد در چند سال گذشته شتاب روند رشد فعالیت های سواد آموزی در سواد آموزی به شدت کاهش پیدا جمهوری اسلامی ایران بسیار کرده و حمایت از افراد بی سواد به چشمگیر بوده است. به طوری که دلیل پراکندگی جغرافیایی و پایین منجر به دریافت چندین جایزه بین بودن انگیزه فردی سخت شده است. المللی و منطقه ای از جمله از سازمان یونسکو شده است.	
پنجم	در بررسی نشانگرهای کل کشور، بررسی های دقیق تر از وجود چالش قابل توجهی برای این هدف نابرابری های جنسیتی منطقه ای حکایت دارد. این نابرابری منطقه ای عمدتاً در شاخص هایی مانند نرخ های جذب، ثبت نام و با سوادی دختران و زنان مشهودتر است.	
ششم	ارتقاء کیفیت، تجربه جدیدی در نظام آموزشی کشور محسوب می شود. اگر چه در برنامه های مختلف توسعه ای توجه ویژه ای به مبحث کیفیت شده است اما غلبه روندهای کمی و الزامات ناشی از آن، مجال پرداختن به مقوله های کیفی را با محدودیت هایی مواجه نموده است	

در آن زمان حمیدرضا حاجی بابایی، وزیر آموزش و پرورش دولت دوم محمود احمدی نژاد در سفر خود به پاریس پایتخت کشور فرانسه، که برای شرکت در اجلاس «آموزش برای همه»

یونسکو حضور داشت، ایران را یکی از شش کشورهای موفق جهان در اجرای برنامه آموزشی برابری جنسیتی خواند و عنوان کرد: «جمهوری اسلامی ایران اقدامات متعددی را برای تحقق اهداف شش گانه آموزش برای همه به مورد اجرا گذاشته و این اقدامات، نتایج بسیار خوبی را تاکنون در پی داشته که به ویژه برخی از این نتایج بسیار قابل توجه است.»

سند ۲۰۳۰؛ وقتی اهداف توسعه پایدار جایگزین اهداف توسعه هزاره می شود

با پایان و موفقیت نسبی اهداف توسعه هزاره و سند «آموزش برای همه»، سازمان ملل اهداف ۱۷ گانه جدید خود را برای سال ۲۰۳۰ اعلام کرد، این اهداف هم مانند اهداف هزاره زیادی از جمله آموزش را در بر می گیرد و به شکلی برنامه های قبلی یونسکو را کامل می کند؛

سیاست اصلی	ابعاد جغرافیایی	محدوده هدف	
همه بتوانند تحصیلات دبستانی خود را بگذرانند	کشورهای کم درآمد	آموزش و پرورش دبستان	اهداف توسعه هزاره
آموزش و پرورش برای همه	نگاه جهانی با توجه ویژه به کشورهای کم درآمد	آموزش و پرورش عمومی	«آموزش برای همه»
آموزش و پرورش برای همه + دسترسی برابر در آموزش عالی.	همه کشورها بدون توجه به درآمد و شرایط کشورها	آموزش و پرورش عمومی دیدگاه مادام العمری	اهداف توسعه پایدار

اهداف اصلی این سند در این راستا قرار گرفته است که شرایط برابر آموزشی برای همه مناطق تحصیلی و برای همه افراد ایجاد شود و این سند دیدگاه کامل تری نسبت به دو سند قبلی دارد. اهداف این سند برای سال ۲۰۳۰ این شکل است؛

– دبستان و متوسطه با کیفیت و رایگان برای همه پسران و دختران

– در دسترسی بودن دوره پیش دبستانی به طور برابر برای دخترها و پسرها

– تضمین دسترسی برابر و ارزان همه زنان و مردان به آموزش و پرورش فنی و دانشگاهها

– افزایش تعداد جوانانی که مهارت‌هایی برای ورود به بازار کار دارند.

– از بین بردن کامل نابرابری‌های جنسیتی تا سال ۲۰۳۰

کار گروه های تخصصی تدوین سند ملی آموزش ۲۰۳۰

اهداف و ابزارها	نام کار گروه
۴,۱	۱- مراقبت اوان کودکی و آموزش پیش دبستان
۴,۲	۲- آموزش ابتدائی
۴,۱	۱- آموزش متوسطه
۴,۳	۲- آموزش فنی و حرفه ای رسمی ، سطح متوسطه
۴,۱	سنجش و ارزیابی کیفیت و یادگیری
۴,۳ و ۴,۴	آموزش عالی مهارتی
۴,۳ و ۴,۴	۱- آموزش فنی و حرفه ای غیر رسمی ۲- فناوری و تجهیزات آموزشهای مهارتی (غیر رسمی)
۴,۳	دسترسى به آموزش عالی با کیفیت و برابر
۴,۴	کار آفرینی با تاکید بر کار شایسته
۴,۵	برابر سازی فرصتهای آموزشی و اجتماعی برای زنان و دختران

دسترسی برابر اقشار آسیب پذیر به آموزش	۴,۵
آموزش دانش آموزان با نیازهای ویژه	۴,۵
توسعه سوادآموزی و مقابله با کم سوادی	۴,۶
آموزش توسعه پایدار در آموزش ابتدائی و متوسطه	۴,۷
آموزش توسعه پایدار در آموزش عالی	۴,۷
آموزش سلامت و شیوه های زندگی سالم و بهداشتی	۴,۷

ابزارهای اجرایی

ایجاد ، بازسازی و نوسازی فضاهای آموزشی	۴-الف
توسعه همکاریهای بین المللی در آموزش عالی	۴-ب
توسعه همکاری بین المللی در آموزش مهندسی	۴-ب
تربیت معلم و توسعه همکاریهای بین المللی	۴-ج

حوزه های مرتبط دیگر

تأمین اعتبار برنامه های آموزش ۲۰۳۰	
اسناد کلان بالادستی و آموزش ۲۰۳۰	
شاخصهای آموزش ۲۰۳۰	

در مسیر توسعه

تناظر اهداف چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰ با اسناد تحولی

چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۴-۱. تضمین اینکه تمامی دختران و پسران، به آموزش ابتدایی و متوسطه با کیفیت، عادلانه، رایگان، فراگیر و با دستیابی به نتایج موثر در یادگیری تا سال ۲۰۳۰	در بیانیه مأموریت نظام تربیت رسمی و عمومی در دست بانی تمامی لازم‌التعلیمان به کلید واژه های «نظام‌مند، همگانی، عادلانه و الزامی در ساختاری کارآمد و اثربخش» تاکید شده است	بند ۳ از بخش ۲-۲: تعمیق و گسترش آموزش های عمومی و تخصصی همراه با تقویت اخلاق و آزاداندیشی و روحیه خلاقیت در آحاد جامعه، به ویژه نسل جوان؛	ماده ۵ - برخورداری از آموزش های عمومی برای کلیه دانش آموزان کشور باید به گونه ای باشد که بر حسب استعداد و جنس بتوانند از تعلیمات مناسب جهت شکوفایی خلاقیت ها بهره مند شوند.	اصل ۳۰ قانون اساسی
	بند ۳ اهداف کلان: گسترش و تأمین همه جانبه عدالت آموزشی و تربیتی.	بند ۱ از بخش ۲-۳: دستیابی آحاد جامعه به سطح مناسب دانش عموم ی و از بین رفتن بی سوادی؛	بند ماده ۱۰- زیر پوشش قرار دادن کلیه کودکان لازم‌التعلیم و تقویت نهضت سوادآموزی.	
	راهبرد کلان ۴: توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور	بند ۲ از بخش ۲-۳: پوشش کامل دوره تحصیلات عمومی؛	بند ۲۲ ماده ۱۰- تأمین آموزش و پرورش رایگان برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه.	
	بند ۱۶ گزاره های ارزشی - عدالت تربیتی در ابعاد کمی، همگانی و الزامی و عدالت کیفی با رعایت تفاوت های فردی، جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی.	بعلاوه در راهبردهای کلان ۱ و ۴ و ۷ و ۸ و ۱۲ به زیرساخت های لازم برای اجرای برنامه ملی آموزش اشاراتی دارد.		
	راهکار ۵/۲ - برنامه ریزی و تمهید مقدمات برای پوشش کامل دوره آموزش عمومی و برخورد از کیفیت مناسب در تمام مناطق کشور.			
	راهکار ۵/۳ - توانمندسازی دانش آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ نشین و هم چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت های آموزشی متنوع و با کیفیت.			
	راهکار ۵/۴ - طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقش های دختران و پسران.			
	راهکار ۱۶/۱- ایجاد تنوع در فرصت های تربیتی در مراکز آموزشی			

و تربیتی برای پاسخ گویی به نیازهای دانش آموزان.			
راهکار ۲۰/۳- اولویت بخشی به آموزش ابتدایی در تأمین و تخصیص منابع			
راهکار ۲۱/۸- استقرار و استفاده از نظام «دوری» در سازماندهی، معلمان در سه پایه اول ابتدایی.			

چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۴-۲. تضمین دسترسی تمامی دختران و پسران به آموزش های پیش دبستانی و مراقبت رشد کیفی، برای آماده سازی آنها برای آموزش ابتدایی تا سال ۲۰۳۰	راهبرد کلان ۱۰- ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت کشور به عنوان مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و اعمال سیاست های مصوب و هدایت و نظارت بر آن، از پیش دبستانی تا دانشگاه به عنوان امر حاکمیتی با توسعه مشارکت همگانی (هدف کلان ۲۰۴ و ۵).	بند ۳ از بخش ۲-۲: تعمیق و گسترش آموزش های عمومی و تخصصی همراه با تقویت اخلاق و آزاداندیشی و روحیه خلاقیت در آحاد جامعه، به ویژه نسل جوان		
	راهکار ۵/۱ - تعمیم دوره پیش دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند حتی الامکان با مشارکت بخش غیردولتی با تأکید بر آموزش های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی.	اولویتها- سیاست گذاری و اقتصاد سلامت - دانش پیشگیری و ارتقای سلامت با تأکید بر بیماری های دارای بار بالا و معضلات بومی -الگوهای شیوه زندگی سالم منطبق با آموزه های اسلامی- استفاده از الگوهای تغذیه بومی؛		

چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۳-۴. تضمین دسترسی برابر همه مردان و زنان به آموزش عالی و آموزش فنی و حرفه ای مقرون به صرفه و با کیفیت تا سال ۲۰۳۰	راهبرد کلان ۱۰- ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت کشور به عنوان مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و اعمال سیاست‌های مصوب و هدایت و نظارت بر آن. از پیش دبستانی تا دانشگاه به عنوان امر حاکمیتی با توسعه مشارکت همگانی (هدف کلان ۲.۴ و ۵).	بند ۳ بیانیه ارزشها- عدالت محوری، پرورش استعدادها و دستیابی همگان به خصوص مستضعفان در حوزه علم و فناوری، و تقویت خلاقیت، نوآوری و خطر پذیری در علم؛	ماده ۶ - آموزشهای نظری باید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا شود که دانش‌آموزان ضمن ممارست، کارهای عملی و تجربی متناسب با سن و جنس ورشته تحصیلی آنها با رعایت اولویت‌های منطقه‌ای و شرایط بومی حداقل یک مهارت مورد نیاز جامعه را کسب نمایند.	
	راهکار ۱۵/۳- شناسایی استعدادهای برتر و هدایت آنها به ادامه تحصیل در رشته‌های علوم انسانی و زمینه‌سازی برای تقویت و تعمیق فعالیت‌های علمی پژوهشی آنها در دوره‌های آموزش عالی.	بند ۹ ارزشها- تعامل فعال و الهام بخش با محیط جهانی و فرایندهای توسعه علم و فناوری در جهان؛		
		بند ۴ از اهداف کلان- دستیابی به توسعه علوم و فناوریهای نوین و نافع، متناسب با اولویتها و نیازها و مزینهای نسبی کشور؛ و انتشار و به کارگیری آنها در نهادهای مختلف آموزشی و صنعتی و خدماتی؛		
		بند ۵ اعداف کلان- افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش و فناوری داخلی به بیش از 50 درصد تولید ناخالص داخلی کشور؛		
		بند ۸ اهداف کلان- گسترش همکاری در حوزه ه ای علوم و فناوری با مراکز معتبر بین المللی.		
		بندهای ۴ تا ۹ اهداف بخشی نظام علم، فناوری و نوآوری کشور		
		راهبرد های کلان ۱۳ تا ۱۴ از فصل چهارم		
چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۴-۴. افزایش چشمگیر در تعداد جوانان و بزرگسالان دارای مهارت‌های مرتبط با اشتغال ، مشاغل شایسته و کارآفرینی، از جمله مهارت‌های فنی و حرفه ایی تا سال ۲۰۳۰	بند ۲۴ بیانیه ارزشها - روحیه کارآفرینی، کسب شایستگی‌های عام حرفه‌ای و مهارتی و هنری زمینه‌ساز کار مولد.	در راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور به ویژه راهبرد کلان ۸ بر تربیت وتوانمند سازی سرمایه انسانی با تاکید بر پرورش انسانیهای متفی وکار آفرین وخود باور وخلاق ؛ نوآور وتوانا در تولید علم وفناوری ونوآوری و در راهبرد کلان ۱۲ بر جهت دهی به چرخه علم و فناوری و نوآوری برای ایفای نقش موثرتر در حوزه فنی و مهندسی تاکید شده است.	ماده ۶ - آموزشهای نظری باید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا شود که دانش‌آموزان ضمن ممارست، کارهای عملی و تجربی متناسب با سن و جنس ورشته تحصیلی آنها با رعایت اولویت‌های منطقه‌ای و شرایط بومی حداقل یک مهارت مورد نیاز جامعه را کسب نمایند.	در بند ۲ اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی تامین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسائل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کار هستند ولی وسائل کار ندارند ودر بند ۷ استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور تصریح شده است .
	بخشی از هدف عملیاتی ۱- دارای حداقل یک مهارت مفید برای تامین معاش حلال باشند به گونه‌ای که در صورت جدایی از نظام رسمی تعلیم و تربیت در هر مرحله، توانایی تامین زندگی خود و اداره خانواده را داشته باشند.	بند ۳ بیانیه ارزشها- عدالت محوری، پرورش استعدادها و دستیابی همگان به خصوص مستضعفان در حوزه علم و فناوری، و تقویت خلاقیت، نوآوری و خطر پذیری در علم؛	ماده ۳ بخش ب- آموزش علمی - عملی (فنی و حرفه‌ای) : عبارت است از آموزش‌هایی که فرد را بر مبنای تعلیم مهارت‌هایی که جنبه کاربردی و عملی دارد جهت احراز شغل و یا حرفه معینی آماده می‌سازد و یا بر کارایی و توانایی افراد شاغل به فنون و حرف می‌افزاید.	در سیاستهای ابلاغی برنامه ششم توسعه، بند ۷۶ بر افزایش سهم آموزش های مهارتی در نظام آموزشی کشور ودر بند ۷۸ بر تنظیم رابطه متقابل اشتغال و متناسب سازی سطوح ورشته های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید واشتغال تاکید شده است
	راهکار ۱۶- گسترش و تنوع دادن به جرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده آن در همه دوره‌های تحصیلی و برای همه دانش‌آموزان.	بند ۳ اهداف بخش علم- ایجاد نظام آموزش ی مناسب بر ای هد ایت دانش آموزان درجهت: پرورش استعدادهای شغلی و پدید آوردن آینده شغلی بر ای براوردن نیازهای جامعه؛	تبصره های ماده ۳: تبصره ۱ - جهت اشاعه آموزشهای علمی - عملی (فنی و حرفه‌ای) و ایجاد جاذبه برای ورود به این آموزش‌ها امکان ادامه تحصیل فارغ‌التحصیلان این بخش تا عالی‌ترین سطوح آموزشی باید فراهم گردد. تبصره ۲ - کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی موظفند در جهت تامین مفاد این ماده در چهارچوب ضوابط کلی آموزشی کشور با وزارت همکاری نمایند.	بند ۸-۴ سیاستهای کلی ایجاد تحول در نظام آموزش وپرورش بر تقویت آموزش های فنی وحرفه ای تاکید دارد
	راهکار ۵/۴ - اولویت‌بخشی به تامین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و	بند ۴ اعداف بخش علم- دستیابی به سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور متناسب با معیار جهانی و در جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه و بازار کار داخلی و بین		

تناظر اهداف چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰ با اسناد تحولی

چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۴-۵. حذف نابرابری های جنسیتی و تضمین دسترسی برابر به همه سطوح آموزش و تربیت حرفه ای برای افراد آسیب پذیر از جمله معلولان، بومیان و کودکان در شرایط آسیب پذیر زندگی می کنند، تا سال ۲۰۳۰	بند ۳-۲ از بخش ۳-۲: دستیابی آحاد جامعه به سطح مناسب دانش عمومی و از بین رفتن بی سوادی؛	بند ۱ از بخش ۳-۲: دستیابی آحاد جامعه به سطح مناسب دانش عمومی و از بین رفتن بی سوادی؛	ماده ۵ - برخورداری از آموزش های عمومی برای کلیه دانش آموزان کشور باید به گونه ای باشد که بر حسب استعداد و جنس بتوانند از تعلیمات مناسب جهت شکوفایی خلاقیت ها بهره مند شوند.	قانون تشکیل سازمان استثنایی ، در این قانون کلیه امور مربوط به این کودکان از جمله حرفه آموزی تصریح شده است.
	راهکار ۴/۴- افزایش میزان مشارکت خانواده ها در فعالیت های آموزشی و تربیتی مدرسه، برگزاری دوره های آموزشی اثربخش، ارائه خدمات مشاوره ای به خانواده های آسیب پذیر و آسیبزا برای همسوسازی اهداف و روش های تربیتی خانواده و مدرسه.	بند ۲ از بخش ۳-۲: پوشش کامل دوره تحصیلات عمومی؛	بند ۲۳ ماده ۱۰ - وزارت موظف است از طریق ایجاد و تقویت مدارس استثنایی نیاز افراد عقب مانده را تأمین کند.	
	راهکار ۱۴/۲- متناسب سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت های جنسیتی دانش آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط.		بند ۲۵ ماده ۱۰ - اهتمام بیشتر جهت تعلیم و تربیت دانش آموزان بی سرپرست بی بضاعت و یا دانش آموزانی که اولیاء آنها فاقد صلاحیت سرپرستی باشند با همکاری دستگاه های ذیربط.	
	راهکار ۱۶/۲- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی های دوران بلوغ دانش آموزان در برنامه های درسی و روش ها و برنامه های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان.		بند ۲۶ ماده ۱۰- ارتباط مستمر با اولیاء دانش آموزان و استمداد از آنها در تعلیم و تربیت با توجه به نقش عظیم خانواده در این امر خطیر	
	راهکار ۵/۳ - توانمندسازی دانش آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ نشین و همچنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت های آموزشی متنوع و با کیفیت.		ماده ۵ - برخورداری از آموزش های عمومی برای کلیه دانش آموزان کشور باید به گونه ای باشد که بر حسب استعداد و جنس بتوانند از تعلیمات مناسب جهت شکوفایی خلاقیت ها بهره مند شوند.	

در مسیر توسعه

تناظر اهداف چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰ با اسناد تحولی

چهار چوب عمل آموزش ۲۰۳۰	راهکارهای سند تحول	نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	سایر قوانین
۴-۷. تضمین اینکه تا سال ۲۰۳۰ همه فراگیران به دانش و مهارت های لازم برای ترویج توسعه پایدار، را از طریق آموزش برای توسعه پایدار و سبک زندگی پایدار، حقوق بشر، برابری جنسیتی، ترویج فرهنگ صلح دوستی و عدم خشونت، شهروندی جهانی، و ارج نهادن به تنوع فرهنگی و مشارکت فرهنگ در توسعه پایدار کسب می نمایند.	بند ۵ گزاره های ارزشی - زمینه سازی کسب شایستگی های پایه - با تأکید بر خصوصیات مشترک اسلامی - ایرانی و انقلابی، در راستای تکوین و تعالی پیوسته هویت دانش آموزان در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی.	بند ۴ بیانیه ارزشها- کرامت انسان با تکیه بر فطرت حقیقت جو، عقل گرا، علم طلب و آزادی وی؛	ماده ۵ - پرخورداری از آموزش های عمومی برای کلیه دانش آموزان کشور باید به گونه ای باشد که بر حسب استعداد و جنس بتوانند از تعلیمات مناسب جهت شکوفایی خلاقیت ها بهره مند شوند	
	راهکار ۲/۵ - ایجاد سازوکارهای لازم برای تقویت آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی، در تمام ساحت های تعلیم و تربیت به عنوان رویکرد حاکم در فرایند طراحی، تدوین و اجرای برنامه های درسی و آموزشی.	بند ۷ بیانیه ارزشها- علم و فناوری کمال آفرین، توانمندساز، ثروت آفرین وهماهنگ با محیط زیست و سلامت معنوی و جسمی و روانی و اجتماعی احاد جامعه؛		
	بند اهداف کلان - تربیت انسانی موحد و مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و عاقل، عدالت خواه و صلح جو	بند ۱۰ بیانیه ارزشها- اخلاق محوری، تقدم مصالح عمومی بر منافع فردی و گروهی، تقویت روحیه تعاون و مشارکت و مسئولیت پذیری احاد جامعه علمی و نهادهای مرتبط با آن.		
	راهکار ۱۶/۱ - ایجاد تنوع در فرصت های تربیتی در مراکز آموزشی و تربیتی برای پاسخ گویی به نیازهای دانش آموزان.	اولویتها- سیاستگذاری و اقتصاد سلامت - دانش پیشگیری و ارتقای سلامت با تأکید بر بیماری های دارای بار بالا و معضلات بومی -الگوهای شیوه زندگی سالم منطبق با آموزه های اسلامی- استفاده از الگوهای تغذیه بومی؛		
	راهکار ۸/۸ - مشارکت فعال آموزش و پرورش در مواجهه با نیازهای فوری و عمومی جامعه از قبیل شیوع بیماری های فراگیر، زلزله، رفع بیسوادی، حاکمیت قوانین و مقررات، حفظ و پاکیزگی محیط زیست، خدمت به محرومین، حرکت های خیرخواهانه مردمی و انقلابی از طریق برگزاری دوره ها، اردوهای آموزشی و توجیهی برای آماده سازی مربیان و دانش آموزان.			

ایرادات وارد بر سند بر چه محورهایی بوده است؟

دلایل مخالفت با سند ۲۰۳۰ یونسکو

با سند ۲۰۳۰ یونسکو بیشتر به دلیل برخی از جزئیات و بندهای آن که با اسناد بالادستی و برنامه های تحولی آموزش ایران و همچنین فرهنگ ایرانی و اسلامی مغایرت دارند، مخالفت و انتقاد می شود. سه حوزه و علت اصلی مخالفت با سند ۲۰۳۰ یونسکو موارد زیر هستند:

برابری زن و مرد در آموزش: علی رغم اینکه این مسئله در فرهنگ و اسناد و برنامه های آموزشی ایران نیز وجود دارد، اما در سند ۲۰۳۰ یونسکو به مواردی مانند تغییر کتب درسی با حذف نقش های مادری و همسری و مشابه نشان دادن زن و مرد در تمام عرصه ها اشاره شده است.

نفوذ افکار و جریان های غیر دینی: از دیگر موارد انتقاد از سند آموزش ۲۰۳۰ یونسکو، غیر اسلامی و غیر دینی شدن آموزش در ایران است. این حالت صریحا در کتابچه های راهنمای یونسکو با عنوان "آموزش همگانی جهانی" بیان شده است. در واقع در چارچوب فرهنگ غربی مبانی دینی در کتب و آموزه های آموزشی نباید بگنجد.

نظارت و دخالت خارجی: انتقاد سوم به سند ۲۰۳۰ یونسکو از این لحاظ است که در این سند به انتقال علم و تکنولوژی آموزشی بین کشورها اشاره شده است و منتقدان و مخالفان در ایران این بخش از سند آموزش ۲۰۳۰ را به نظارت مستشاران خارجی بر آموزش و پرورش تعبیر می کنند. در واقع این منتقدان و مخالفان سند ۲۰۳۰ به دلیل اینکه یونسکو می تواند متاثر از برخی از نهادها و سازمان های سلطه گر غربی باشد، با این سند یونسکو مخالفت می کنند.

ایرادات وارد بر سند بر چه محورهایی بوده است؟

۱- در ارتباط با چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰، تا کنون هیچ تفاهم نامه، یا توافق نامه و یا معاهده ای از طرف مقامات کشور امضا نشده است. اگر به سایت یونسکو مراجعه کنید ملاحظه می فرمائید که یونسکو سه نوع معیار حقوقی دارد که شامل کنوانسیون ها، توصیه نامه ها و بیانیه ها است. در بین این سه معیار حقوقی که توسط دولت ها امضا می شود فقط کنوانسیون ها هستند که توسط دولت ها امضا می شوند و فرآیند الحاق و اعلان آن به یونسکو نیز پس از تصویب مجالس کشورهای عضو صورت می پذیرد. بر این اساس، چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰، یک سند توصیه ای است و جنبه الزام آور برای کشورهای عضو ندارد.

۲- پیش نویس اولیه چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰ در مجمع جهانی آموزش که در تاریخ ۱۹ تا ۲۲ مه ۲۰۱۵ (۳۰ اردیبهشت تا ۲ خرداد ماه ۱۳۹۴) در کره جنوبی برگزار شد، ارائه گردید که در این جلسه هیاتی از جمهوری اسلامی ایران به ریاست آقای دکتر فانی وزیر محترم آموزش و پرورش وقت، نماینده ای از کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، کارشناسی از وزارت امور خارجه و سفیر و وابسته فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کره جنوبی حضور داشتند. در این نشست، هیات ایرانی حمایت جمهوری اسلامی ایران را از چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰ اعلان کرد ولی درخواست کرد نظر به ضرورت عدم تعارض

با قوانین و اولویت‌های ملی، «حق تحفظ» را برای جمهوری اسلامی ایران در خصوص بخش‌هایی از سند که به هر نحوی مغایر با ارزش‌های ملی و دینی کشورمان تفسیر و تعبیر شود قائل شوند که این موضوع «در اسناد کنفرانس ثبت گردید». همچنین در این نشست، جمهوری اسلامی ایران بندهایی از سند را که با قوانین کشور مغایرت داشت اعلان کرد و با رایزنی با برخی از کشورهای منطقه موفق شد آن موارد را از چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰، قبل از نهائی شدن حذف و یا جایگزین نماید.

۳- چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰ در میزگرد وزرای آموزش ۲۰۳۰ در سی و هشتمین کنفرانس عمومی یونسکو که در آبان ماه ۱۳۹۴ در مقر یونسکو در پاریس برگزار گردید، مورد تصویب نهائی قرار گرفت. در این نشست آقای دکتر فانی وزیر محترم آموزش و پرورش وقت کشورمان حضور داشتند که در آن جا نیز آقای دکتر فانی اعلام کردند: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران دارای اشتراکات بسیاری با چارچوب عمل آموزش ۲۰۳۰ است، جمهوری اسلامی ایران با رعایت حق تحفظ از چارچوب آموزش ۲۰۳۰ حمایت می‌کند و معتقد است این سند چارچوبی برای همکاری‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی است و به صراحت تأکید کردند: «بنده از هیات رئیسه درخواست می‌کنم نظر به ضرورت عدم تعارض با قوانین و اولویت‌های ملی، حق تحفظ ارائه شده از سوی جمهوری اسلامی ایران در خصوص بخش‌هایی از این سند که در اجلاس اینچئون ارائه شده است، عیناً در اسناد مربوط به این اجلاس درج شود.» از همان زمان متن تحفظ ایران در سایت یونسکو ثبت گردید. با عنایت به آنچه که گفته شد، هیچ یک از اقدامات مربوط به چارچوب عمل آموزش ۲۰۳۰ مخفیانه نبوده است درواقع از زمانی که وزیر آموزش و پرورش، آقای دکتر فانی در اجلاس میزگرد وزرای آموزش برای تصویب نهائی آموزش ۲۰۳۰ شرکت کرد، گزارش شرکت ایشان و محورهای سخنرانی ایشان در وبگاه‌ها و مطبوعات کشور درج گردیده است که به راحتی قابل دسترسی است از سوی دیگر جلساتی که کمیته‌های آموزش و آموزش عالی کمیسیون ملی یونسکو در ارتباط با آموزش ۲۰۳۰

بر گزار کردند، به طور شفاف و قابل دسترسی در سایت کمیسیون ملی قرار داده شده است. (fa. Irunesco.org)

۴- در بیانات مخالفین سند گفته شده است که آمریکا و انگلیس و صهیونیست ها این سند را نوشته اند. این در حالی است که سازمان یونسکو از سال ۲۰۱۱ توسط آمریکا تحریم شده و علت آن هم به رسمیت شناختن عضویت کشور فلسطین در یونسکو بود. همچنین باید تصریح نمایم که رژیم غاصب صهیونیست جزو اعضای منزوی سازمان جهانی یونسکو است (این وضعیت در پی تصویب دو قطعنامه سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ شورای اجرایی یونسکو بر علیه رژیم اسراییل به عنوان قدرت اشغال گر سرزمین های فلسطین اشغالی موجب خشم و موضع گیری های خصمانه آمریکا، انگلیس و اسراییل در یونسکو شد

لازم به ذکر است که یونسکو مانند شورای امنیت سازمان ملل متحد نیست که در آن قدرت های بزرگ حق وتو و جهت گیری داشته باشند. بلکه بالعکس سازمان جهانی یونسکو به جهت اجماع کشورهای مختلف جهان به مکانی برای مقابله با تکسو نگری قدرتهای بزرگ تبدیل شده است و همین امر سبب انزوای این قدرت ها و تحریم یونسکو از سوی آنان شده است بنابراین موضوع تدوین چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰ به هیچ وجه ارتباطی با جهت دهی و جهت گیری قدرتهای اشغالگر مانند اسراییل و آمریکا ندارد.

۵- این چارچوب عمل پس از طی شش مرحله جرح و تعدل، نهائی گردید که هر نسخه آن طی زمان های متفاوت به همه دولت های عضو یونسکو جهت ارائه نظر ارسال شد. در این مراحل برخی از بندها که با آرمان های جمهوری اسلامی ایران سازگاری نداشت، طبق هماهنگی گسترده ای که توسط کمیسیون ملی یونسکو با وزارت امور خارجه، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صورت پذیرفت، بازنگری گردید و مجموعه نظرات پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران به دبیرخانه اسپک در یونسکو، ارسال شد.

۶- همانگونه که اعلام فرمودید با استناد به اصل ۷۷ قانون اساسی، مجلس باید بر قراردادهای نظارت کند، لیکن چارچوب عمل آموزش ۲۰۳۰، نه قرار داد و نه تفاهم نامه بوده است که مطابق با اصل فوق ضرورت نظارت مجلس را داشته باشد. مضافاً بر اینکه در اولین حضور رسمی جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با چارچوب عمل جهانی آموزش ۲۰۳۰ یک نماینده از کمیسیون آموزش مجلس شورای اسلامی حضور داشته است. همچنین هیأت تطبیق مصوبات مجلس، مصوبه شهریورماه هیأت دولت در ارتباط با آموزش ۲۰۳۰ را مغایر با قانون اساسی و سایر قوانین مرتبط ندانسته است.

۷- در مخالفت ها بیان شده که در آسیا و اقیانوسیه کسی در ارتباط با آموزش ۲۰۳۰ قدمی برنداشته است، لازم به ذکر است پس از تصویب آموزش ۲۰۳۰ در یونسکو کلیه کشورها از جمله کشورهای اسلامی مانند مالزی، اندونزی، عربستان و قطر و ... اجرای آن را از اول ژانویه ۲۰۱۶ مطابق با چارچوب عمل جهانی آغاز کرده اند. تنها کشوری که در ارتباط با چارچوب عمل آموزش ۲۰۳۰ حق تحفظ دارد، جمهوری اسلامی ایران است، لذا قبل از هر گونه اقدام به اجرای سند ۲۰۳۰ مصوب یونسکو و بر اساس تجربه ای که در ارتباط با برنامه «آموزش برای همه» داشتیم و قبلاً «سند ملی آموزش برای همه» نوشته شده بود، اقدام به تدوین چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ شد تا مواردی که با نظام ارزشی و اسلامی کشور مغایرت داشت، حذف گردد و مطابق با اسناد بالادستی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس شورای اسلامی و سایر مراجع قانونی به بومی سازی آن پرداخته شود.

۸- در انتقادات بر مساله جنسی تاکید زیادی شده است که در سند ۲۰۳۰ همجنس بازان می توانند کلاس آموزشی داشته باشند، مشخص نیست در کجای این چارچوب عمل ۲۰۳۰، این اصطلاح آورده شده است؟ بلکه این نوع تفسیر حاصل نگاه بسیار سطحی و تفسیری سلیقه ای تسوط منتقدین بوده است. اگر اصطلاحی در این سند باشد که در کشوری بخواهند در راستای همجنس گرایی تعبیر کنند، کدام سند بالادستی ما اجازه می دهد

که در روند بومی سازی به آن پرداخته شود. حق تحفظ یک اقدام احتیاطی در همین راستا است. این اصطلاحات عیناً در برنامه آموزش برای همه بود و ۱۵ سال در ایران اجرا شده است. در کدام گزارش ما چنین اقدامی صورت گرفته است و کدام سازمان بین المللی بر مواضع ما اعتراض و یا تذکر داده است.

۹- در جایی دیگر از انتقادات گفته شده است که این سند در صدد ترویج آموزش جنسی برای کودکانی که به بلوغ نرسیده اند می باشد! مزید اطلاع تان در چارچوب عمل فقط یک بار به آموزش جامع جنسی اشاره شده است. سابقه این موضوع به اهداف توسعه هزاره برمی گردد که طی سالهای ۲۰۱۵-۲۰۳۰ در همه کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران اجرا شد. یکی از اهداف توسعه هزاره، مقابله با بیماری های واگیردار، مالاریا، Hiv/ aids بوده است. در واقع این درخواست کشورهای افریقایی بود که نرخ بالایی از ویروس Hiv و ابتلا به ایدز داشتند و از یونسکو خواستند آنها را در زمینه ارائه آموزش های پیشگیرانه به دانش آموزان در دوره متوسطه یاری کند و بر اساس تجارب کشورها و با همکاری روانشناسان و متخصصین ارشد جهانی داده های اطلاعاتی و آموزشی در زمینه مدیریت بهداشتی دوران بلوغ و پیشگیری از مواد مخدر و ... تهیه کند. لازم به ذکر است قبلاً هم وزارت آموزش و پرورش ایران با همکاری وزارت بهداشت برخی از بروشورهای اطلاعاتی در زمینه پیشگیری از ابتلا به ایدز تهیه کرده بود و با همکاری مربیان بهداشت دبیرستان ها اطلاع رسانی موثری در این خصوص انجام شده است.

۱۰- در مقاله سند ۲۰۳۰ یونسکو چیست و چرا با آن مخالفت می شود؟ در خصوص سند آموزش ۲۰۳۰ یونسکو و دلایل انتقاد و مخالفت با آن توضیحاتی داده شد. باتوجه به اینکه بیشتر خوانندگان این مقاله بر مبحث مسائل جنسیتی، جنسی و همجنس گرایی که در سند ۲۰۳۰ و یا بندها و اسناد زیردستی آن آورده شده است، تمرکز داشته و صحبت کردند، در این نوشته سعی می شود که دیدگاه های سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل (یونسکو) در خصوص مسائل جنسی یا همجنس گرایی (homosexuality) و ترانجنسی (transsexual) و آنچه در اسناد این سازمان بطور کلی به عنوان LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) نام برده می شود، بطور خلاصه

توضیح داده شود. توضیح اینکه این نوشته کوتاه از یک سند ۱۵۰ صفحه ای که نسخه انگلیسی آن در لینک <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002447/244756e.pdf> موجود است، برگرفته شده است و سعی می شود که دیدگاه های این سازمان نسبت به مسائل جنسی و آموزش های لازم برای جلوگیری از خشونت های جنسی و جنسیتی بیان شود.

به طور کلی:

– ۸ بار واژه sex و یا sexuality در سند به کار رفته که در ۳ مورد اشاره به (sexuality violence یعنی آزار جنسی) و سه مورد (for both sexes یعنی برای هر دو جنسیت، مونث و مذکر) بوده است. تنها در دو مورد به (sexuality education آموزه های جنسی) اشاره شده است.

یکی در صفحه ۲۸ ماده ۶۳ سند که تمهای آموزش از جمله sexuality education قید شده است و یکی در صفحه ۴۷ است که در مورد sexuality education در زمینه آموزش پیشگیری از ابتلا به HIV نوشته شده است.

– در متن سند به هیچ عنوان هیچ اشاره ای حتی به (homosexuality همجنسگرایی) نشده است.
– در سند در بسیاری از موارد مربوط به آموزش به (gender equality برابری جنسیتی) در آموزش، اشاره شده است.

به این ترتیب به نظر می رسد تنها نگرانی بخشی از جامعه که مشغول تبلیغات منفی بر علیه این سند هستند، مربوط به برابری جنسیتی (gender equality) در آموزش است.

با همه اینها در متن سخنرانی وزیر امور خارجه ایران در اجلاس نوشته شده است که این سند بر مبنای قوانین جمهوری اسلامی و مسائل ملی، مذهبی و فرهنگی ایران اجرا می شود.

و نیز اشاره شده است که سند بالادستی آن در کشور ایران “Fundamental Reform Document of Education (FRDE) in the Islamic Republic of Iran” است.

این سند در مقابل سوء استفاده جنسی و فضای ناامن نوشته شده و همینطور در همه موارد به برابری جنسیتی اشاره کرده است.

در یک جمله می توان گفت آنچه هدف این سازمان از آموزش در خصوص مسائل جنسی یا همجنس گرایی در مدارس یا محیط های آموزشی است، پیشگیری و جلوگیری از خشونت یا رفتارهای تبعیض آمیز نسبت به افرادی که مشکلاتی مانند ترانزجندسی – یعنی کسانی که بطور مادرزادی دارای تضاد جنسیتی هستند (Transsexual/transgender) یا تمایلات همجنس گرایی (homosexual) یا تمایل به هر دو جنس (bisexual) داشته اند، می باشد. در حقیقت آنچه در ابتدای سند فوق الذکر

بیان می کند، این است که یونسکو به دنبال ایجاد محیط های امن برای آموزش است که از هرگونه رفتارهای تبعیض آمیز، شوخی های نامناسب، خشم و خشونت کودکان و نوجوانان نسبت به یکدیگر و یا نسبت به همسالان خود که یکی از مشکلات جنسیتی فوق الذکر را دارند، عاری باشد.

در سندی که لینک آن در بالا ذکر شده است، تحقیقاتی در کشورهای مختلف دنیا نسبت به این رفتارهای تبعیض آمیز و خشونت آمیز در محیط های آموزشی انجام شده است که نتایج آن در این سند ذکر شده است. یافته های این تحقیقات نشان می دهد که در بسیاری از محیط های آموزشی دنیا کودکان رفتارهای نامناسبی نسبت به یکدیگر و بویژه افرادی با مشکلات و جهت گیری های جنسی متفاوت یا ناهمگون دارند. در نتیجه این تحقیقات این سازمان به دنبال ایجاد چارچوب ها (Framework) و برنامه های آموزشی به منظور پیشگیری یا پاسخ به این رفتارهای نامناسب و بعضا خشونت آمیز در محیط های آموزشی است. لازم به ذکر است که این رفتارهای نامناسب و خشونت طبق این تحقیقات هم توسط دانش آموزان و هم توسط معلمان و اولیا مدارس صورت گرفته است.

توصیه های این گزارش که مبتنی بر تحقیقات صورت گرفته است، موارد زیر را به منظور ایجاد محیط امن و ایمن و عاری از خشونت برای هر دانش آموزی (حتی کسانی که مشکلات جنسی دارند) توصیه می کند:

- نظارت سیستماتیک بر روی خشونت در محیط آموزشی
- خط مشی ها و سیاستگذاری های جامع در سطوح ملی آموزش و سطوح آموزش در مدارس به منظور ایجاد محیطی امن برای آموزش
- لحاظ کردن مواد آموزشی در برنامه های درسی در خصوص مسائل جنسی و همچنین مشکلات جنسیتی (لازم به ذکر است که محققان اشاره می کنند که اگر در سطوحی از مدارس یا به هر دلیلی امکان آموزش برخی مسائل جنسی نیست، سعی شود به حداقل آموزش در خصوص تفاوت های جنسیتی بسنده شود- بویژه در سطوح پایین تر آموزشی)
- حمایت از معلمان و کارکنان مدارس و محیط آموزشی به جهت اجرای برنامه های ضد خشونت در مدارس و محیط های آموزشی
- ایجاد محیط آموزشی/مدارسی امن، بدون تبعیض و حامی برای دانش آموزان
- مشارکت با جامعه و برگزاری کارزارهای (campaign) های اطلاع رسانی در خارج از محیط آموزشی و به مردم جامعه در این خصوص

لذا باید گفته شود که لینک مقاله فوق تنها یکی از گزارش هایی است که یونسکو براساس تحقیقات در این خصوص منتشر کرده است و توصیه هایی را در چارچوب برنامه توسعه پایدار خود در حوزه آموزش ارائه داده است. ضمن اینکه این توصیه ها اساسا برای هر جامعه یا کشوری از جمله ایران

مفید است و مشخصاً هر شهروندی مایل به داشتن محیط امن آموزشی برای فرزندان خود است. البته نحوه اجرا و تدوین برنامه های آموزشی در این خصوص جای بحث دارد که مقامات دولتی و متصدیان امر آموزش در ایران باید به آن پرداخته و برنامه های آموزشی مناسبی و متناسب با فرهنگ ایرانی و اسلامی ما تدوین کنند. لازم به ذکر است که ما باید به آموزه های دینی و اخلاقی خود پایبند باشیم و همانطور که محققان یونسکو می گویند، بخشی از این آموزش ها در خارج محیط های آموزشی روی می دهد و محیط خانواده و جامعه نیز نقش بسزایی در شکل دهی رفتار کودکان و نوجوانان دارد.

در کنار توضیحات و سند فوق، تماشای این فیلم که مربوط به آموزش مسائل جنسی برای کودکان در کشورهای غربی است، نیز توصیه می شود (خواهشمند است نسبت به این فیلم و مطالب فوق خارج از تعصبات و جهت گیری های سیاسی قضاوت و نظردهی کنید). ضمناً نویسنده این مقاله تنها به عنوان یک نویسنده ایرانی و مسلمان و بدون هیچ جهت گیری سیاسی نسبت به تهیه این مقاله و انتشار این فیلم اقدام کرده است.

۱۱- نکته دیگری که بعضاً توسط بعضی از منتقدین بیان شده مربوط به

فرهنگ صلح و عدم خشونت است و گفته شده است «تضمین صلح بدون خشونت را مطرح می کنند و حتی عزاداری برای امام حسین را خشونت می دانند»

در کنار این تعبیر و تفسیرها آنچه در عمل اتفاق افتاده است این است که با پیگیری کمیسیون ملی یونسکو و نهادهای ذیربط سازمان جهانی یونسکو با ثبت جهانی آیین های تعزیه و عزاداری امام حسین (ع) در قالب همه سنت های محرم و صفر در شهرهای مختلف ایران در سال ۱۳۸۹ و همچنین ثبت جهانی مشهد اردهال (قیام عاشقان خاندان اهل بیت به خون خواهی سلطان علی بن امام محمد باقر (ع) در فهرست میراث معنوی جهان؛ احترام و احتشام ویژه به اهل بیت و جاودانگی و آزادگی قیام عاشورا را در سطح جهان ابراز کرده و همین امر سبب شده است تا در موسم محرم طیف وسیعی از گردشگران خارجی جهت حضور در مراسم عاشورای

حسینی از کشورهای مختلف غربی و شرقی به ایران سفر کنند و مروج فرهنگ ظلم ستیزی ایرانیان باشند.

۱۲- در بخشی دیگر از انتقادات گفته شده است که چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ را کمیسیون ملی یونسکو نوشته است و اسناد بالادستی کشور دور زده شده است. اما فقط مقدمه و پیشگفتار این چارچوب عمل توسط این کمیسیون نوشته شده است. نقش کمیسیون ملی یونسکو بر اساس اساسنامه قانونی آن فقط هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی ذیربط در تدوین اینگونه اسناد است. نهادهای ملی که عهده دار هر یک از موضوعات مربوط به آموزش هستند با همکاری متخصصان ارشد کشور و با توجه به اسناد کلان بالادستی نظیر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نقشه جامع علم و فناوری کشور آن را تهیه کرده اند که این امر را می‌توانید در بخش آغازین گزارش کار گروه‌های ملی که در چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ آورده شده است، ملاحظه فرمایید.

۱۳- نادیده گرفتن نقش شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس در تدوین چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ نیز اشاره شده است. اولاً اینکه پیشینه چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ به «برنامه آموزش برای همه» بر می‌گردد. در سال ۱۳۸۳ «سند ملی آموزش برای همه» نوشته شد و توسط دولت تصویب و اجرا گردید و در آن زمان هم به مجلس و شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نشد. ثانیاً ضمن احترام به جایگاه رفیع این دو نهاد قانونی، کمیسیون ملی یونسکو طبق ماده ۱۳ اساسنامه خود موظف است با همکاری نهادهای دولتی، اسناد متناظر با اسناد نهادهای بین‌المللی را تهیه کند. البته همه ما بر این نکته واقفیم که شورای عالی انقلاب فرهنگی سیاست‌گذار و دیده‌بان کلان فرهنگی کشور است و تاکنون اسناد بالادستی مهم و مؤثری را تدوین و تصوب کرده است که بر مواردی مثل آموزش ۲۰۳۰ دست بالا دارد. لازم به ذکر است که در ارتباط با آموزش ۲۰۳۰، سندی نوشته نشده است، بلکه تفسیری ملی از یک چارچوب عمل جهانی مطابق با نظام ارزشی کشور و همین اسناد بالادستی توسط معتمدین جمهوری اسلامی انجام شده است. در واقع فرض بر این بود که نظر شورای

عالی انقلاب فرهنگی، در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نیز نقشه جامع علمی کشور لحاظ شده است و قرار است چارچوب عمل ملی آموزش ۲۰۳۰ ذیل این اسناد بالادستی بومی سازی و اجرا شود.

«علی لاریجانی» رئیس مجلس شورای اسلامی هم در جلسه علنی مجلس روز یکشنبه هفتم خردادماه، با اشاره به اینکه سند ۲۰۳۰ در هیأت تطبیق مصوبات دولت با قوانین بررسی شده است، گفت: این سند اشکال شکلی قلی قانونی ندارد. وی خاطر نشان کرد: در هیأت تطبیق مصوبات از نظر محتوایی نمی شد بحث کرد، بلکه فقط از نظر شکلی می توانستند آن را بررسی کنند. هیأت تطبیق مصوبات از نظر شکلی، اشکال قانونی به مصوبه ۲۰۳۰ نگرفت..

اگر مایل به اطلاع در خصوص دیدگاه یونسکو در خصوص آموزش مسائل جنسی و جنسیتی در محیط های آموزشی هستید مقاله مطالعه فرمایید. <https://chegane.com> آموزش مسائل جنسی و جنسیتی در سند ۲۰۳۰ یونسکو (همراه فیلم) رجوع کنید.

لذا تقاضا دارد به همه آشنایان، دوستان، خانواده و همکاران پیام دهید که سند آموزش ۲۰۳۰، یک سند حمایتی برای همه زنان و کودکان و خانواده ها است.

در مسیر توسعه

۱. جمع بندی مطالب و نتیجه گیری از

بررسی سند

سند آموزشی ۲۰۳۰ را باید از منظر یک فرصت برای ورود و ارایه فرهنگ ایرانی – اسلامی در نظر گرفت.

نکات حائز اهمیت در مورد این چارچوب اقدام عبارتند از:

۱. بیانیه ای غیر تعهد آور: «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» صرفاً یک بیانیه است و در زمره پیمان نامه ها نمی گنجد و الزام آور نیست و کشورها مطابق با ساختار

ملی خود می‌توانند آن را اجرا کنند. ضمناً این بیانیه توسط هیچ کشوری امضا نشده است. اشکالی که منتقدان دولت به این سند یا بیانیه وارد می‌کنند امضای آن و در نتیجه متعهد بودن ایران در قبال اجرایی کردن تمام موارد ذکر شده در سند است. از سوی دیگر این سند، غیر تعهدآور و غیر الزامی است. چرا که این قبیل اسناد را در حقوق بین الملل (soft law) یا حقوق نرم می‌خوانند، یعنی اسناد و مقرراتی که تعهدآور نیستند؛ از قبیل اغلب مصوبات مجمع عمومی سازمان ملل و سایر سازمانهای بین المللی، بیانیه های مصوب کنفرانس های بین المللی و غیره. این ها اسنادی است که دولت ها مایل به متعهد ساختن خود به مفاد آنها نیستند، اما در عین حال با عنایت به اهداف کلی مشترک، علاقمند به بررسی قواعد و اصول مذکور در آنها و ارزیابی امکان مطابقت آنها با نظامات داخلی خود هستند. معاهدات بین المللی لازم الاجرا، شرایط شکلی خاص خود را دارند که در کنوانسیون وین ۱۹۶۹ در خصوص حقوق معاهدات هم به تفصیل بر شمرده شده است. مساله دیگر این که این اسناد برخلاف آنچه برخی می گویند، مخفیانه تصویب نشده اند. تمام جزییات سندها و جلسات بر روی وبسایت سازمان ملل از زمان آغاز فرآیند تا زمان نهایی شدن آنها قرار دارند.

۲. علی‌رغم الزام آور نبودن سند «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰»، جمهوری اسلامی ایران باز هم نسبت به آن اعلام تحفظ رسمی و مکتوب کرده و دامنه شمول مفاد پذیرفته شده را محدود و مشروط کرده است.

۳. متن اعلام تحفظ رسمی و مکتوب جمهوری اسلامی ایران توسط نمایندگی دائم کشورمان نزد یونسکو رسماً طی یادداشتی به دبیرخانه آن سازمان ارسال شده است.

۴. بیانیه ۲۰۳۰، متعهد بر هماهنگ شدن با فرهنگ ملی و آرمان کشورها: اشکال دیگری که از سوی منتقدان به این بیانیه عنوان شد، عدم هماهنگی و ناسازگاری اهداف آن با فرهنگ ملی کشورها است در حالی جمهوری اسلامی ایران در بیانیه اینچئون ۶ بار نظر داده است و برخی نظرات ایران نیز مورد پذیرش قرار گرفته است از جمله در صفحه ۵۰ نظر ایران آمده است مبنی بر اینکه باید به فرهنگ ملی کشورها در اجرای بیانیه ۲۰۳۰ توجه شود و کشورها

بتوانند براساس فرهنگ ملی و آرمان‌های خود تصمیم بگیرند. حتی ایران، حق تحفظ برای خود در نظر گرفته است تا هر جای این بیانیه در تعارض با ارزش‌های دینی و ملی ما بود حتی در حد تعبیر و تفسیر آن را اجرا نکنیم.

۵. منتقدانی که می‌گویند یونسکو تحت فرمان امریکا و اسرائیل فعالیت می‌کند برای این صحبت دلیل بیاورند، در حال حاضر بین ۱۶ نهاد بین‌المللی ذیل سازمان ملل متحد، یونسکو از همه خوشنام‌تر است و از کشورهای عضو می‌خواهد تا مشاهیر و موارث فرهنگی و معنوی کشور خود را در یونسکو ثبت کنند و ایران نیز برخی مشاهیر دینی، ادبی و تاریخی خود را در فهرست مشاهیر یونسکو ثبت کرده است.

۶. کشورهای عضو یونسکو از ژانویه سال ۲۰۱۶ اجرای بیانیه آموزش ۲۰۳۰ را آغاز کرده‌اند ولی ایران دیرتر اقدام کرد، چراکه قصد بود ابتدا چارچوب عمل ملی را تهیه شود و براساس اسناد بومی تهیه‌شده برای سال‌های آتی اقدام به عمل آید. برنامه «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» دارای یک مقدمه، سه بخش اصلی و دو ضمیمه است. در بخش اول، نگرش، منطق و اصول آموزش ۲۰۳۰، در بخش دوم هدف اصلی، رویکردهای راهبردی، اهداف و شاخص‌ها و در فصل سوم، روش‌های اجرا مورد بحث قرار گرفته است. ضمیمه اول این چارچوب به ارائه شاخص‌های جهانی پیشنهادی پرداخته و در ضمیمه دوم، چارچوب پیشنهادی شاخص‌های موضوعی ارائه شده است. طبق چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰، هدف اصلی این سند «تضمین آموزش با کیفیت، فراگیر و برابر، و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه» است.

۷. برنامه «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» حاوی اهداف و رویکرد‌هایی است که بسیاری از آنها قابل پذیرش برای کشورمان بوده و حتی برخی از آنها پیش از این در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی آمده بودند. آنچه منجر به ارائه تحفظ رسمی و مکتوب کشورمان در خصوص سند مزبور شد، مسائل و موضوعاتی است که تاویل و تفسیر آنها می‌تواند در تعارض با باورهای دینی و مسائل فرهنگی کشور قرار گیرد.

۸. «چارچوب اقدام آموزش ۲۰۳۰» در امتداد برنامه «آموزش برای همه» قرار دارد که سابقه آن به سال ۱۹۹۰ باز می گردد. برنامه «آموزش برای همه» طی سال های ۱۹۹۰ الی ۲۰۱۵ در جمهوری اسلامی ایران اجرا شد و کشور ما به دلیل دستاوردهای موفقی که در ارتباط با برخی از شاخص های آن داشت، مورد تقدیر جهانیان قرار گرفت.

۹. یادآور می شوم که چنین گزارشها و اسنادی در چارچوب برنامه توسعه پایدار ۲۰۳۰ سازمان ملل انجام شده است که براساس تحقیقات صورت گرفته در کشورهای مختلف توصیه هایی را نسبت به مسائل مختلف از جمله آموزش در مدارس و آموزش در خصوص مسائل جنسی به منظور جلوگیری از خشونت، رفتارهای تبعیض آمیز و نامناسب با افراد دارای مشکل جنسی ارائه می دهد. برنامه اقدام و عمل ۲۰۳۰ ایران با هدف تقویت بنیان های آگاهی و اطلاع رسانی آموزش جنسی پایه ریزی شده است و اهداف ارزشی، دینی و اسلامی و ایرانی در آن بر اساس انتظارات و اهداف مطلوب در اسناد بالادستی به درستی لحاظ شده است.

۱۰. چارچوب اقدام ملی بعد از اعمال اظهار نظرها و اصلاحات به عنوان نسخه ویراست دوم در اختیار مراجع و دستگاهها قرار داده شده تا با توجه به اسناد بالادستی، نظر نهایی را اعلام نمایند.

۱۱. یونسکو چهار شاخه اصلی فرهنگ، آموزش، علوم و ارتباطات دارد. ظرفیت هایی در سازمان هایی بین المللی مانند یونسکو وجود دارد که ما باید در صدد بهره گیری از آن باشیم. یونسکو یعنی سازمان آموزشی و علمی و فرهنگی ملل متحد، یعنی اینکه از طریق آموزش و علم و فرهنگ رسالت سازمان ملل را محقق کند. این معنایش این است که از راه آموزش، فرهنگ، علوم و ارتباطات، به تدارک مقدمات و تمهیدات صلح در جهان کمک کند نه اینکه خودش متکفل آموزش یا تحقیقات علمی یا کارهای فرهنگی بشود بلکه برای این امور استانداردسازی می کند و اسناد بین المللی درست می کند برای یک چیز دیگر، یعنی برای صلح، برای رفع سوء تفاهمها، برای نزدیک کردن ملت ها و کم کردن فاصله ها و ایجاد علقه میان آنها و نهایتا برای همان چیزی که در منشور ملل متحد آمده یعنی رفع خطر جنگ و تخریب و ویرانی و نابودی نسل و میراث بشری. برای ایجاد همبستگی بین ملت ها، تا دیوارهای جدایی میان آنها را بردارد یا کوتاه کند. یونسکو دارای کارکردها و معناهای مهمی است که ما باید برای استفاده از آن وقت صرف نماییم و برای این بخش، نیرو تربیت کنیم و آنر جدید تر بگیریم. ولیکن اگر بحث محتوایی فرهنگی و آموزشی باشد آن وقت متفاوت است

چون ما تاریخ و فرهنگ کهن و بزرگی داریم که می‌تواند منبع تغذیه خوب درخشانی باشد؛ البته در صورتی که آن را با زبان این ساختارهای مدرن وفق دهیم.

تو خوشنود باشی و ماستگار

خدایا چنان کن سرانجام کار

